Route Educational and Social Science Journal
Volume 1(2), April 2014

A GENERAL OUTLOOK TO THE STUDIES ON THE ANXIETY OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNE YÖNELİK KAYGI ÇALIŞMALARINA GENEL BİR BAKIŞ[1]

Hayrettin TUNÇEL[2]

Abstract

The aim in this study is to support the studies on foreign language anxieties by synthesizing the foreign language teaching studies in Turkey and in other countries in general. A qualitative research design was employed. The evaluation and presentation of the domestic and international studies on the anxiety of foreign language can be useful especially to academicians, and the instructors teaching Turkish as a foreign language, and to the scientists studying on the anxiety in foreign language teaching. A document analysis method was used to collect data. In this study, the anxiety of foreign language is briefly defined, and primarily the definition of the anxiety of foreign language first introduced by Hortwiz et al in 1986 (Foreing Language Anxiety), and other examples of the studies on the anxiety of foreign language that covered the physical and emotional reactions of the anxiety of foreign language, the role of anxiety in learning foreign language, and the anxiety of speaking a foreign language in various countries including Turkey, Japan, Philippines, Taiwan, Greece, and India are given. This study also includes a general outlook to, and evaluation of the studies on the anxiety of foreign language. The studies on the anxiety of reading and test, the anxiety of verbal communication, and the relation between the anxiety of test and success in learning English made at the Turkish universities were analyzed to evaluate the anxiety studies made in Turkey.
Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Turkish as a second language, anxiety, foreign language anxiety.

Özet

Çalışmada; Türkiye içinde ve dışında yabancı dil öğretimi üzerine gerçekleştirilen çalışmalar hakkında genel bir sentez yapılarak yabancı dil kaygı çalışmalarına katkı yapılması amaçlanmıştır. Hem yurt içinde hem de yurt dışında gerçekleştirilen yabancı dil üzerine gerçekleştirilmiş kaygı çalışmalarının genel bir değerlendirme yapılarak sunulmasının özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine çalışan akademisyenlere ve yabancı dil öğretiminde kaygı üzerine çalışan bilim insanlarına yararlı olacağı düşünülmektedir. Araştırma, nitel (qualitative) modelle tasarlanmıştır. Çalışmada veri toplamak amacıyla doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, Hortwiz ve arkadaşlarının 1986 yılında gerçekleştirmiş olduğu ve *yabancı dil kaygısı* ifadesini kaygı literatürüne kazandıran *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı* adlı çalışma başta olmak üzere, yabancı dil kaygısı temalı pek çok çalışma incelenmiştir. Yabancı dil kaygısının fiziksel ve duygusal tepkileri, yabancı dil öğreniminde kaygının rolü, yabancı dilde konuşma kaygısı gibi konuları ele alan Türkiye dışından Japonya, Filipinler, Tayvan, Yunanistan, Hindistan gibi farklı ülkelerde gerçekleştirilmiş yabancı dil kaygısı çalışmalarına örnekler verilmiştir. Ayrıca söz konusu çalışmalara yönelik genel bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmada Türk üniversitelerinde gerçekleştirilmiş yabancı dil öğretiminde okuma ve test kaygısı, sözlü iletişim kaygısı, İngilizce öğrenimine yönelik sınav kaygısı ve başarı arasındaki ilişki gibi araştırma konularına sahip çalışmalar incelenerek Türkiye'de gerçekleştirilen kaygı çalışmalarına ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yabancılara Türkçe öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe, kaygı, yabancı dil kaygısı

[1] Araştırmacının "Yabancılara Türkçe Öğrenimine Yönelik Kaygı ve Kaygının Yabancı Dil Öğrenimi Başarısına Etkisi" adlı doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

[2] Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türk Dili Bölümü, hayrettin_tuncel@hotmail.com

GİRİŞ

Kaygı; gelecekte olması mümkün, yaklaşmakta olan olumsuz durumlara yönelik oluşan bir ruh halidir (Barlow, 2009; Casado, 2001; Gardner, 1989; Hortwiz; 1986; Huberty, 2004). Scovel (1978) ise kaygıyı genel anlamda tehdit unsuru içeren bir durum karşısında birey tarafından algılanan huzursuzluk ya da korku duygusu olarak tanımlamaktadır. Deniz (vd., 2009) kaygının, tehlikeyle baş edebilmek için uyum sağlayıcı bir mekanizma olarak görülen temel bir insan duygusu olduğunu belirtmektedir. Bağış (2007) kaygıyı fiziksel ve duygusal baskı altındayken kendi düşüncelerimiz sonucunda ürettiğimiz olumsuz tepkiler olarak tanımlamaktadır. Freud (1933) kaygının duygusal bir durum ve dış tehlike yani herhangi bir muhtemel acı algısına karşı bir tepki olduğunu belirtmektedir. Kaygı kavramı içerisinde bilinmezliği saklamaktadır. Gelecekte karşılaşılacak durum tam olarak bilinmediği için; söz konusu durum kontrol altına alınamamakta ve bilinmeyen bu durum karşısında bir anlamda cahil durumuna düşülmektedir. Durum bireyin kontrolü altında değildir; dolayısıyla birey kontrol edemediği ve cahili olduğu bu duruma karşı kaygı duymaktadır.

Andrade ve Williams'a (2009) göre kaygının; kişisel kaygı, durum kaygısı, iletişim kaygısı, sınıf kaygısı ve sınıf ortamında veya öncesinde gözlemlenebilecek test kaygısı, dinleme, konuşma, yazma kaygısı gibi çok fazla çeşidi bulunmaktadır. Ancak kaygı, dil öğrenimi ile sınırlandırıldığı zaman, bu durum özel bir kaygı tepkimesine girmektedir (Hortwiz vd.,1986:125). Dil öğrenimiyle ilişkilendirilmiş bir kaygı tanımlaması sonucunda kaygı, psikolojik, toplumsal ve kişisel bağlamı da göz ardı edilmeden oldukça özel bir alana indirgenmiş olmaktadır. Günlük yaşamın hemen her alanında içerisinde az veya çok tehlike algısı var olduğu düşünülen farklı durum veya olaylara karşı bireylerde oluşabilen genel kaygı; sadece okul veya derslere karşı öğrencilerde görülebilen kaygı olarak sınırlandırıldığı ve kapsamı daha da daraltarak *yabancı dil kaygısı* olarak isimlendirildiğinde, bu alanda araştırma yapacak bilim araştırmacıların işinin kolaylaşacağı söylenebilir. Kaygı literatüründe *yabancı dil kaygısı* ifadesi ilk kez Horwitz ve arkadaşları tarafından kullanılmıştır. Horwitz ve arkadaşları 1986 yılında kaygı alınyazına bu terimi kazandırmışlar ve adını koydukları bu kaygıyı ölçebilmek için *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeğini* geliştirmişlerdir. Söz konusu ölçek bu çalışmanın ilgili bölümünde incelenerek ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Gardner ve MacIntyre (1994) yabancı dil kaygısının; öğrenme, dinleme ve konuşmayı da kapsayan ikinci dil öğrenimi ile özellikle ilişkili olan gerginlik ve endişe duygusu olarak tanımlanabileceğini söylemektedir. Yabancı dil algısı, bireylerin yabancı dile karşı birbirinden farklı altyapılar, yaşantılar, inançlar ve duygular taşıması nedeniyle farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Bazen bir topluluk önünde yabancı dil ile konuşma yapmak zorunda kalma durumlarında veya sınıf içerisinde öğretmen ya da öğrencilerle yabancı dil kullanarak yapılan konuşmalarda bu kaygı kendini gösterebilir.

Yabancı dil öğrenimine yönelik kaygı, şu ana kadar Türkiye'de oldukça sınırlı bir çerçevede ele alınmış olmasına karşılık Avrupa, Amerika ve Uzakdoğu ülkelerinde oldukça farklı çalışmalara konu olmuştur. Horwitz (2001) yabancı dil kaygısı ve başarı üzerine yazmış olduğu makalesinde 1960'ların ortalarında bilim adamlarının kaygının, ikinci dil edinimi ve performansı ile engellenebileceğini düşündüklerini söyler. Dolayısıyla yabancı dil öğretimi ile ilişkilendirilen kaygının Amerika'da 1960'lı yıllardan beri çalışıldığı görülmektedir. Ancak Scovel'in 1978 yılında, kaygı üzerine yapılan çalışmaların birbirleri ile çelişkili olmaları nedeniyle yapmış olduğu uyarıdan sonra, kaygı çalışmaları farklı bir seyir izlemeye başlamıştır. Kaygı üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmalar; konuşma kaygısı, yazma becerisine yönelik kaygılar gibi daha özgün alanlara yönelmiştir. Hortwiz ve arkadaşları tarafından 1986 yılında geliştirilen *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeği* kaygı çalışmalarında önemli bir adım

olarak kabul edilmektedir. Bu tarihten sonra gerçekleştirilen çalışmalar birbirine yakın ve birbirini destekleyici sonuçlar vermeye başlamıştır.

Çalışmada; Türkiye içinde ve dışında yabancı dil öğretimi üzerine gerçekleştirilen çalışmalar hakkında genel bir sentez yapılarak yabancı dil kaygısı çalışmalarına katkı yapılması amaçlanmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerinde akademik çalışmaların yapılmaya başlandığı günümüzde Türkçenin daha nitelikli bir biçimde öğretilebilmesine, yabancı dil öğrenimine yönelik özellikle yurtdışında gerçekleştirilmiş olan kaygı çalışmalarının katkı sağlayacağı söylenebilir. Yabancı dil kaygısı, dil öğreniminde başarıyı engelleyici rol oynayabilmektedir. Kaygıyı meydana getiren, artıran ve azaltan nedenlerin bilinmesinin, öğrenci başarısını artırabilecek bir şekilde dil öğretimi yapılmasına yardımcı olacağı ön görülebilir. Çalışma özellikle yabancı dil kaygısı alanında görülen boşluğu doldurma amacıyla gerçekleştirilmiştir. Farklı ülkelerde gerçekleştirilmiş çalışmaların ülkemizde gelecekte yapılacak olan kaygı çalışmalarına yön verebileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Nitel olarak tasarlanan araştırma tarama modeli kullanılarak desenlenmiştir. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2012: 77). Araştırmada hem ülke içerisinde hem de ülke dışında gerçekleştirilen kaygı çalışmaları betimlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada tarama modelleri içerisinde yer alan genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama modelleridir (Karasar, 2012: 79). Araştırmada yabancı dilde kaygı üzerine farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışmalardan örnekler alınarak evren hakkında genel yargıya varılmak amaçlanmıştır. Çalışmada veri toplamak amacıyla doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar; nitel araştırmalarda tek başına veri toplama yöntemi olarak kullanılabilir. Dokümanlar nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Araştırma çerçevesinde yabancı dil kaygısı üzerine Türkiye içindeki ve dışındaki üniversitelerde gerçekleştirilmiş çalışmalar incelenmiştir.

Veri Analizi

Veri analiz süreci doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre doküman incelemelerinde (1) dokümanlara ulaşma, (2) dokümanların orijinalliğinin kontrol edilmesi, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme ve (5) veriyi kullanma olmak üzere belli başlı beş aşamadan söz edilse bile her araştırmacı bu aşamaları araştırma probleminin niteliğine, doküman incelemesi sonucunda elde etmeyi hedeflediği veriye veya dokümanları ne kadar kapsamlı incelemek istediğine bağlı olarak yeniden yorumlayabilir. Veri analizinde takip edilen süreç aşağıda özetlenmiştir:

Dokümanlara Ulaşma: Araştırmada öncelikle yabancı dil literatüründe önemli çalışmalar gerçekleştirmiş olan Hortwiz ve arkadaşlarının çalışmaları başta olmak üzere, MacIntyre ve Gardner gibi akademisyenlerin çalışmalarının orijinallerine ulaşılmıştır. Yabancı dil olarak kaygı üzerinde yurtdışında ve yurt içinde gerçekleştirilmiş çalışmalardan bir havuz oluşturulmuştur. Elde edilen çalışmaların çoğunluğu alanda yayınlanmış İngilizce makalelerden oluşmakla birlikte, yabancı dil kaygısı ile ilgili yazılmış broşür, bildiri ve kitap çalışmalarına da ulaşılmıştır.

Orijinalliğin Kontrol Edilmesi: Çalışmada ulaşılan kaynakların birinci elden olmasına dikkat edilmiştir.

Veriyi Analiz Etme: Elde edilen çalışmaların analiz edilme sürecinde birbirine yakın veya aynı konuyu ele almış çalışmaların sadece bir tanesi çalışmada incelenmek üzere ele alınmıştır. Örneğin yabancı dilde konuşma kaygısı üzerine yapılmış pek çok yabancı makaleye ulaşılmıştır; ancak araştırmacı tarafından makaleler incelendikten sonra (a) kapsamına, (b) özgünlüğüne ve (c) örneklem sayısına bakılarak incelenmek üzere bir tanesi seçilmiştir. Veri analiz sürecinde yabancı dil literatüründe gerçekleştirilen çalışmalar içeriklerine göre; (1) çeşitli kaygı ölçeklerinin Türkçeye uyarlanması çalışmaları, (2) kaygı ile ilgili ölçek geliştirme çalışmaları, (3) dil becerileri ile ilişkili kaygı çalışmaları, (4) test-sınav kaygısı çalışmaları, (5) kaygı ile başarı ve diğer bazı değişkenler arasındaki ilişki üzerine yapılmış çalışmalar, (6) mesleki kaygı çalışmaları ve (7) kaygı ile yeterlik arasındaki ilişki ile ilgili çalışmalar olmak üzere yedi farklı kategoriye ayrılmıştır. Çalışma havuzunda biriken çalışmalar bu kategoriler altında değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Türkiye Dışından Kaygı Çalışmaları Örnekleri

Bu bölümde Türkiye dışında çeşitli ülkelerde farklı tarihlerde gerçekleştirilen yabancı dil kaygısı çalışmalarına dair örnekler yer almaktadır. Öncelikle yabancı dil kaygı literatüründe, en yaygın kullanılan ölçek olarak bilinen ve 1986 yılında Michael B. Horwitz ve arkadaşları tarafından geliştirilen *Foreign Language Classroom Anxiety* adlı çalışma özetlenmiştir. Daha sonra Japonya, Yunanistan, Macaristan, Filipinler gibi ülkelerde gerçekleştirilen kaygı çalışmalarına örnekler verilmiştir.

Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeği

Yabancı dil kaygısı üzerine yapılmış en kapsamlı çalışmalardan birisi *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeğidir (Foreing Language Classroom Anxiety)*. Elaine K. Horwitz, Michael B. Horwitz ve Joann Cope tarafından 1986 yılında gerçekleştirilen bu çalışma, The Modern Language Journal dergisinin 70. yaz sayısında yayınlanmıştır. Çalışma sonunda günümüze kadar en yaygın kullanılan yabancı dil sınıf kaygı ölçeği ortaya çıkmıştır. Araştırma yabancı dil olarak İspanyolca öğrenen 39 erkek ve 36 kadın olmak üzere 75 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın üç yazarından birisi olan Elaina, 1986 yılında yayınlanan bu çalışmalarından bahsettiği bir makalesinde, Scovel'e gönderme yapar ve onun 1978 yılında yayınladığı makalesinde yaptığı tespitler sonrasında kendilerinin genel kaygılardan ziyade *özel bir durum kaygısı (a stiation-specific anxiety)* üzerine çalıştıklarını söyler. Dolayısıyla bu çalışmanın temelinde Scovel'in yönlendirmelerinin olduğu söylenebilir. Söz konusu çalışmanın girişinde yabancı dil öğrencilerinde bulunan kaygıdan bahsedilerek, öğrencilerin kaygılarını ifade ettikleri cümlelere yer verilir. Daha sonra kaygının, yabancı dil öğrenimi ile sınırlandırıldığı zaman bunun artık özel bir kategoriye girdiği belirtilir. Andrade ve Williams (2009), 1986 yılında ilk kez bu kadar kapsamlı bir şekilde *yabancı dil kaygısı* üzerinde durulduğunu ve bunun diğer kaygı türlerinden ayrı olduğunun ortaya koyulduğunu belirtmektedir. Daha önceki bazı çalışmalarda *yabancı dil kaygısı* ifadesi kullanılmış olsa bile, kaygı çalışmalarında bir literatür oluşturacak olan söz konusu ifade bu çalışma ile kuramsal bir altyapıya kavuşmuştur. Çalışmada öncelikle kaygının dil öğrenimindeki etkileri üzerinde de durulur. Yabancı dil öğreniminde kaygının kendini daha çok test sırasında gösterdiği anlatılır. Yabancı dil öğrencileri, dil bilgisi kurallarını bildiklerini ancak daha çok sözlü sınav veya test sırasında unuttuklarını dile getirmişlerdir. Çalışmada *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeğinin* güvenirlik ve geçerlik katsayılarına yer verilmiştir. Çalışma sonunda; yabancı dil sınıflarında az kaygılı öğrencilerin tespit edilebileceği ve bunların ortak bazı karakteristik özellikler taşıdıkları belirtilmiştir. Elde edilen bazı sonuçlar aşağıda verilmiştir:

a. Yüksek kaygı taşıyan öğrencilerin yabancı dil sınıfında konuşmaktan korktukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin %49'u yabancı dil dersinde hazırlıksız konuştukları zaman panikliklerini, %33'ü yabancı dil sınıfında konuştukları zaman gergin hissettiklerini ve kafalarının karıştığını, %28'i diğer öğrencilerin önünde yabancı dil konuşma konusunda çekingen olduklarını söylemişlerdir.

b. Öğrencilerin %68'i yabancı dil sınıfında konuşurken asla kendilerinden emin olmadıklarını belirtmiştir.

c. Öğrencilerin %49,3'ü yabancı dil sınıfında çağrılacağını bildiği zaman kalbinin hızlı attığını söylemiştir.

ç. Araştırmacılar, kaygının yabancı dil öğrenimindeki rolünü henüz yeni anlamaya başlamışlardır.

d. Henüz yabancı dil öğrenimi kaygısının ne kadar yaygın olduğu ve sınıftaki kesin etkileri / yansımaları bilinmemektedir.

e. Bazı öğrenciler, yabancı dil kurslarını mümkün olan son ana kadar ileriye atmaya yönelik veya yabancı dil çalışmayı önlemeyen yoğunlukta bir çeşit kaygı tepkimesi tecrübe etmiş olabilirler.

f. Orta düzeyde kaygı besleyen öğrenciler, ev ödevlerini yaparken ağır davranabilir, sınıfta konuşmaları engellenebilir veya son sırada çömelip kalabilirler.

g. Yabancı dil kaygısı öğrencilerin, yabancı dil gereksinimine karşı tepki göstermelerinin nedeni de olabilir.

Yabancı Dil Olarak İngilizce Eğitiminin Verildiği Japon Üniversiteleri Sınıflarında Yabancı Dil Öğrenimi

Yabancı dil kaygısı üzerine yapılmış bir diğer çalışma, Melvin Andrade ve Kenneth Williams tarafından 2009 yılında gerçekleştirilmiştir. *Yabancı Dil Olarak İngilizce Eğitiminin Verildiği Japon Üniversiteleri Sınıflarında Yabancı Dil Öğrenimi: Fiziksel, Duygusal, Dışavurumsal ve Sözlü Tepkiler (Foreign Language Learning in Japanese EFL Univerty Classes: Physical, Emotional, Expressive and Verbal Reactions)* adlı bu çalışma Sophia Junior College Faculty dergisinin 29. sayısında yayınlanmıştır. Çalışma için veriler toplam 6 tane 4 yıllık Japon üniversitesinden, ana dili İngilizce olan öğretmenler tarafından İngilizce öğretilen 253 öğrenciye ulaşılarak elde edilmiştir. Öğrencilerin 132 tanesi erkek ve 111 tanesi kadındır. Çalışma yapılan sınıfların mevcutları 20 ile 30 arasında değişmektedir. Veri elde etmek için kullanılan ölçek Matsumoto tarafından 1988 yılında Japoncaya uyarlanmıştır. Veri analizi yapılırken anket soruları verilen yanıtlara göre 9 farklı gruba ayrılmıştır: (1) Tüm öğrenciler, (2) sadece erkekler, (3) sadece kadınlar, (4) yüksek kapasiteli, (5) düşük kapasiteli, (6) yüksek seviye erkek öğrenciler, (7) yüksek seviye kadın öğrenciler, (8) düşük seviye erkek öğrenciler ve (9) düşük seviye kadın öğrenciler. Seviyeleri belirlemek için öğrencilere anket sorusu sorulmuş ve kendi seviyelerini 6-8 arasında işaretleyen öğrenciler yüksek seviyeli, 1-3 arasında işaretleyen öğrenciler ise düşük seviyeli olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın temel amacı; yabancı dil öğrenimi kaygısına genel bir bakış ortaya koymak ve yabancı dil olarak İngilizce sınıflarında bulunan (EFL) Japon üniversite öğrencileri tarafından rapor edilen ve kaygıya neden olan durumları detaylıca incelemektir. Çalışmada şu sorulara yanıt bulunmaya çalışılmıştır:

1. Kaygıyı tetikleyen fiziksel, duygusal, dışavurumsal ve sözel durumlar nelerdir?

2. Olay, süre, şiddet, beklenti ve engel derecesi bakımından kaygının karakteristik özellikleri nelerdir?

3. Kaygı ile eşli (Pair: Çiftli, iki kişilik) ve küçük gruplar arasındaki ilişki nedir?

Çalışmanın giriş kısmında kısa bir literatür özeti verildikten sonra kaygı türlerine kısaca değinilmiştir. Andrade ve Williams'a (2009) göre kaygının çok fazla çeşidi bulunmaktadır ve kaygı farklı şekillerde birkaç kategoride gruplanabilir. Kişisel kaygı, durum kaygısı, iletişim kaygısı üzerinde birer cümle ile durulmaktadır. Daha sonra sınıf kaygısı kavramı üzerinde durulur ve sınıfta diğer bazı kaygı türlerinin de gözlemlenebileceği söylenir. Ayrıca sınıf ortamında görülebilecek test, dinleme, konuşma, yazma kaygısı gibi kaygılara kısaca değinilmektedir. Çalışma sonucunda tespit edilen bazı sonuçlar aşağıda maddelenmiştir:

Algılama Kapasitesi ve Cinsiyet: Erkek öğrencilerin %9,09'u kendisini yüksek kapasiteli (6-8 arasında) ve %65,91'i ise düşük kapasiteli (1-3 arasında) olarak belirtmiştir. Kadın öğrencilerin %7,21'i kendisini yüksek kapasiteli olarak görürken, %54,95'i kendisini düşük kapasiteli olarak nitelemiştir.

Eşli (İkili) ve Grup Çalışması: Eşli ve küçük grup çalışmalarının düşük seviyeli kaygı oluşmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Kadınlar ve düşük kapasiteli öğrenciler, eşli veya küçük gruplarla gerçekleştirilen çalışmalara genel sınıf durumlarında olduğundan daha fazla katılım göstermişlerdir. Yüksek seviye kadınlar daha fazla katılım göstermesine rağmen, yüksek seviye erkekler ile yüksek seviye kadınlar arasındaki fark belirgin değildir. Eşli (ikili) ve büyük grup çalışmaları arasında anlamlı farklılık bulunurken; küçük gruplar veya eşli (ikili) gruplar ile engel, yoğunluk ve kaygı süresi arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Süre ve Yoğunluk: Öğrencilerin %80,25'i için kaygı sadece birkaç dakika sürerken öğrencilerin %7'sinde kaygı birkaç saat veya bir günü etkileyecek kadar uzun sürmektedir. Orta ve zayıf kaygı yoğunluğu (1-4 arasında) öğrencilerin %59,26'sı tarafından rapor edilmiş olmasına karşılık orta ve yüksek kaygı yoğunluğu rapor eden öğrenci oranı %40,74'tür. Öğrencilerin yaklaşık %9'u herhangi bir kaygı rapor etmemiştir. Bu durum, olumsuz duygusal etkinin pek çok öğrenci için sorun olmadığını ancak bazı öğrenciler için potansiyel ciddi bir problem olduğunu göstermektedir. Genel olarak kadınlar erkeklerden daha yoğun kaygı taşımaktadırlar. Özellikle düşük seviyeli kadınlar, düşük seviyeli erkeklerden daha fazla kaygı rapor etmişlerdir. Bu sonuçların daha önce yapılmış bazı çalışmalarla çelişkili bazıları ile benzerlik taşıdığı belirtilmiştir.

Engel: Öğrencilerin yaklaşık %25'i kaygının İngilizce öğrenmelerini engellediğini belirtmiştir (5-8 sıralama). Yüksek derecede etkilenme oranına sahip öğrencilerin oranı %11'dir. Yüksek ve düşük kapasiteli gruplar arasında ve yüksek düzeyli kadınlar ile düşük düzeyli kadınlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$).

Fiziksel ve Duygusal Tepkiler: Çalışmada en sık karşılaşılan fiziksel tepkiler; hızlı kalp atışı (%67,49), ateşlenmek ve yanakların yanması (%51,85) ve terlemedir (%34,57). En sık karşılaşılan duygusal tepkiler ise zihnin durması (%42,35) ve yoğunlaşamamak (%27,05) olarak tespit edilmiştir.

Dışavurumsal ve Sözlü Tepkiler: En sık karşılaşılan dışavurumsal tepkiler gülümsemek, gülmek (%29,22) ve seste değişiklik olmasıdır (%23,05). Sözlü tepkiler ise yanlış telaffuz, hızlı konuşmak (%59,26), kısa ifadelerle konuşmak (%47,74), birisinin sözlerini bir veya iki cümleye indirgemek, kısaltmak (%34,57) ve sessizlik (24,69) tespit edilmişlerdir.

İkinci Dil Öğreniminde Kendini Değerlendirme Önyargıları: Dil Kaygısının Rolü

Kaygı üzerine oldukça fazla çalışması bulunan Peter D. MacIntyre, Kimberly A. Noels ve Richard Clement'in 1997 yılında Language Learning Dergisinin Haziran sayısında yayımlanan *Yabancı Dil Öğreniminde Kendini Değerlendirme Önyargıları: Dil Kaygısının Rolü (Biases in Self-Ratings of Second Language Proficiency: The Role of Language Anxiety)* isimli çalışmalarında yabancı dil öğreniminde kaygının yeri üzerine önemli

değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma ana dili olarak İngilizce konuşan, 29 kadın ve 8 erkek olmak üzere toplam 37 gönüllü ergen Kanadalı öğrenci (anglophone students) üzerinde yapılmıştır. Yaş ortalamaları 20,9 olan öğrenciler felsefe bölümünde bulunmaktadırlar ve yabancı dil olarak Fransızca öğrenmektedirler. Veri toplama tekniği olarak dil kaygı ölçeği ve *Yap(-abilme) (can-do)* testi kullanılmıştır. Öğrenciler tamamı İngilizce olan ölçeği yaklaşık bir saat içinde cevaplamışlardır. Ölçek soruları, Gardner ve MacIntyre tarafından 1988 yılında tasarlanan Fransızca kullanım kaygısı ve Fransızca sınıf kaygısı ölçeklerinden alınmıştır ve 19 tanedir. *Yap(-abilme) (can-do)* testi ise 1981 yılında Clark tarafından tasarlanmış 26 maddeden oluşmaktadır. Yanıt aranılan araştırma soruları aşağıda verilmiştir:

a. Dil kaygısı ile algılanan (perceived) yeterlik ve gerçek yeterlik arasındaki ilişki nedir?

b. Yeterlik benlik algısı önyargıları dil öğrenimi kaygısı ile ilişkili midir?

Çalışma sonuçları, kendilerini yeterli görmeye eğilimli kişilerin, daha yeterli olduklarını göstermiştir. Benliklerinde kendilerini yeterli olarak algılayan kişilerin dil öğreniminde daha yeterli oldukları söylenebilir. Yine çalışma sonuçlarına göre dil kaygısı arttıkça, fikirlerin puanlaması artarken, elde edilen üretim (kompozisyon) kalitesi ve öz yeterlik oylaması düşmüştür. Katılımcıların kaygı düzeyi yükseldikçe fikirlerini daha çok dile getirdikleri ancak, ifadenin ölçütü olan kompozisyon kalitesinin (output) düştüğü ve kendilerini daha az yeterli gördükleri belirlenmiştir. Katılımcılar veri toplama araçlarında bulunan Fransızca sınıf kaygısı ve Fransızca kullanma kaygısı ölçekleri sonuçlarına göre yüksek ve düşük kaygılı olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır. Sonuçlar, konuşma yeterliğinde yüksek kaygılı öğrencilerin düşük kaygılı öğrencilere göre daha düşük puanlar aldığını göstermektedir. Ayrıca kaygılı öğrencilerin kendi kapasitelerini küçümsedikleri ve daha rahat olan kaygısız veya düşük kaygılı öğrencilerin ise kapasitelerini abartma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.

Filipinler'de İngilizce Öğrenen Yabancı Öğrenciler Arasında İngilizce Öğrenim Kaygısı

Filipinler'de İngilizce Öğrenen Yabancı Öğrenciler Arasında İngilizce Öğrenim Kaygısı (English Language Learning Anxiety Among Foreign Language Learners in The Philippines) adlı çalışma Rochelle Irene Lucas, Edna Miraflores ve Dianne Go tarafından 2011 yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma soruları aşağıda verilmiştir:

a. Filipinler'de İngilizce öğrenen yabancı öğrenciler dil öğrenim kaygısı taşımakta mıdırlar?

b. İngilizce öğrenen yabancı öğrenciler arasında bulunan dil öğrenim kaygısının önde gelen sebepleri neler olabilir?

c. Öğrencilerin dil öğrenim kaygısı ile başa çıkmaları için hangi dil stratejisi ön görülmektedir?

Çalışmada veri toplama aracı olarak Horwitz tarafından 1986 yılında geliştirilen *Yabancı Dil Öğrenim Sınıf Kaygısı Ölçeği* ve Cohen'in uygulaması De LA Salle Manila Universty'de gerçekleştirilen *Dil Stratejisi Anketi* kullanılmıştır. Çalışma ülkede bulunan yabancı dil kurslarında kayıtlı 250 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Çalışma sonuçları genellikle yabancı öğrencilerin İngilizce öğreniminde kaygı taşıdıklarını göstermiştir. Kaygılar arasına *test kaygısı* ve *olumsuz değerlendirilme kaygısı* ön plana çıkmıştır. Bu öğrencilerin söz konusu kaygılarını bastırmak için *kelime öğrenimi, konuşma ve tercüme stratejilerini* kullandıkları belirlenmiştir. İngilizce sınıf kaygısı ile kelime öğrenimi stratejisi kullanılarak başa çıkılmaya çalışılmıştır. Kaygılarla başa etmek için kullanılan konuşma ve tercüme stratejileri, İngilizce sınıf

kaygısı hariç tüm kaygı-öğrenim stratejileri ile önemli ölçüde ilişkilidir. Dinleme ve yazma stratejileri kaygı ile baş etmek için kullanılan stratejiler arasında bulunmamaktadır. İletişim kaygısı ile baş etmek için konuşma stratejisi kullanılmaktadır. Kaygıyı ortaya çıkaran sebepler arasında başka sebeplerin yanında ebeveynler, akranlar, öğretmenlerin davranışları ve sınıf ortamı olarak tespit edilmiştir. Ayrıca test-sınav düşüncesinin de kız erkek tüm gruplamalar arasında kaygıyı artıran bir faktör olduğu da söylenmektedir. Çalışmanın açıklığa kavuşturduğu bir başka nokta ise şu olmuştur: Yabancı dil öğrenenlerin kendilerini dil öğrenim stratejileri ile donatma nedenleri stratejilerin sadece hedef dili öğrenmeye yardımcı olmaları değil, aynı zamanda yabancı dil öğrenim kaygısı ile baş etmede de etkili oldukları içindir.

Tayvanlı Tercüman Öğrencilerde Yabancı Dil Kaygısı

Yung-Nan Chiang tarafından Tayvan'da bulunan farklı enstitülerin öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen *Tayvanlı Tercüman Öğrencilerde Yabancı Dil Kaygısı (Foreign Language Anxiety in Taiwanese Student Interpereters)* adlı çalışma Translators' Journal dergisinin 2009 yılı 54. sayısında yayınlanmıştır. Tayvan'da bulunan 9 ayrı yüksek eğitim enstitüsünden 327 tercüman öğrenci çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Öğrenciler Çince ve İngilizce tercümanlığı üzerine eğitim almaktadırlar. Katılımcıların %77,1'i kadın, %22,9'u ise erkektir. Yaşları 20-30 arasında değişen katılımcıların yaş ortalaması 21,5'tir. Öğrencilerin tümü en az 6 yıl resmi olarak İngilizce eğitim veren okullarda öğrenim görmüşlerdir. Veri toplamak için; Horwitz'in 1986 yılında geliştirdiği Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeği ve (Öz) Geçmiş Bilgi Anketi (Background Information Questionnaire-BIQ) kullanılmıştır.

Öğrencilerin %64,3'ü İngilizce sınıfında diğer sınıflardan daha gergin ve çekingen hissetmediklerini belirtmiştir. Katılımcıların %67'si *genellikle İngilizce sınıfına gitmek istemiyorum* seçeneği için *katılmıyorum* ve *kesinlikle katılmıyorum* seçeneklerini işaretlemiştir. Yarından biraz fazla katılımcı *İngilizce konuşmak için öğrenilmesi gerekli olan kurallardan bunaldım seçeneğini* kabul etmemiştir (%55,6). Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu üzerinde İngilizce sınıflarının kaygı oluşturmadığı ve %56,1 öğrencinin daha fazla İngilizce ders alması durumunda sıkılmayacakları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların %30'u İngilizce sınıfında gergin olduklarını ve bildiklerini unuttuklarını söylemişlerdir. Ancak katılımcıların %32,4'ü bu durumu reddederek İngilizce sınıfında insanların neden gergin hissettiklerini anlamadıklarını ifade etmişlerdir. Tercüman öğrencilerin yaklaşık %30'u orta veya yüksek düzeyde yabancı dil kaygısı çekmektedirler. %40,6 oranında katılımcı yabancı dil sınıfında öğretmen konuştuğu zaman söylenenleri anlamıyorsa bu durumun onları korkuttuğunu, %32,3 katılımcının ise aynı durumdan gerginlik duyduğunu belirtmiştir. Konuşma kaygısı ise öğrencilerde yüksek sayılabilecek bir oranda görülmektedir. Katılımcıların %38,8'i İngilizce sınıfında hazırlıksız bir şekilde İngilizce konuşmak zorunda kalırlarsa panikleyeceklerini belirtmiştir. Ancak aynı durumu katılımcıların %34'ü reddetmiştir. Tercüman öğrencilerin kaygılarını en fazla tetikleyen durum sınıfta İngilizce konuşulmaya çağrılmaları, sonrasında İngilizce öğretmeninin yanlışlarını düzelttiği zaman bunu anlamamaları olmuştur. Çalışma ayrıca Tayvanlı tercüman öğrencilerde yabancı dil kaygısının farklı milletlere mensup farklı hedef dilleri öğrenen öğrencilerden çok daha az bir şekilde bulunduğunu ortaya koymuştur. Chiagn, bu sonuca daha önce farklı milletler üzerine yapılan ve aynı ölçek kullanılan çalışmalarla kendi çalışmasının sonuçlarını karşılaştırarak ulaşmıştır ve sadece Rusça ve Arapça öğrenen Amerikalıların, yabancı dil öğrenen Tayvanlılardan daha az yabancı dil kaygısı taşıdıklarını not olarak belirtmiştir.

İngilizce Öğrenen Macarlar İçin Bir Yabancı Dil Öğrenim Kaygısı Ölçeği

İngilizce Öğrenen Macarlar İçin Bir Yabancı Dil Öğrenim Kaygısı Ölçeği (A Foreign Language Anxiety Scale For Hungarian Learners Of English) Zsuzsa Toth tarafından

2008 yılında Macaristan'da bulunan Pazmany Peter Catholic Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma İngilizce bölümünde okuyan 117 üniversitesi öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 27'si erkek ve 90'ı kadın olmak üzere yaş ortalamaları 19,37'dir. Katılımcıların ortalama 8,41 yıl İngilizce dersi almışlardır. TOEFL puan ortalamaları 516,5 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin %71,8'i daha önce İngilizce konuşulan herhangi bir ülkede bulunmamışlardır. Öğrencilerin sadece %8,5'i bir yıl veya daha fazla hedef dilin konuşulduğu bir ülkede bulunmuştur. Öğrencilerin %19,7'si ise birkaç hafta veya ay (6 ayı geçmemek üzere) İngiltere veya Amerika'da bulunmuştur. Çalışmanın amacı en yaygın ve sık kullanılan kaygı ölçeği olan ve Horwitz'in 1986 yılında geliştirdiği 33 maddelik Likert tipi anketin (Foreign Language Classroom Anxiety Scale) Macarcaya uyarlanmasıdır. Ölçeğin araştırmacı Toth ve üniversitede İngilizce öğretimi yapan 3 eğitimci tarafından Macar diline adapte edilme süreçleri adım adım aktarılmıştır.

Öğrencilere İngilizce Dil Sınıflarında Yabancı Dil Konuşma Kaygısını Aşmalarında Yardımcı Olmak: Teorik Konular ve Pratik Öneriler

Iakovos Tsiplakies tarafından 2009 yılında Yunanistan'da gerçekleştirilen *Öğrencilere İngilizce Dil Sınıflarında Yabancı Dil Konuşma Kaygısını Aşmalarında Yardımcı Olmak: Teorik Konular ve Pratik Öneriler (Helping Students Overcome Foreing Language Speaking Anxiety in The English Classroom: Theoretical Issues and Practical Recommendations)* adlı çalışma International Education Studies dergisinde yayımlanmıştır. Çalışma 13-14 yaş gurubunda bulunan lise öncesi 50 öğrenciyi kapsamaktadır. Çalışmanın uygulama aşaması haftada üç kez 45'er dakikalık derslerle yapılmıştır. Tüm öğrenciler en az 5 yıldır İngilizce eğitim görmektedirler. Araştırma nitel bir vaka çalışması olarak tasarlanmıştır. Veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme, grup tartışması ve gözlem kullanılmıştır. Çalışmanın amacı dil kaygısı ile performans arasında bir ilişki tespit etmek değildir; çünkü literatürde zaten bu yeterince açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Çalışma bunun aksine, yabancı dilde konuşmanın teorik yapısı ile günlük sınıf pratikleri arasında bir bağ kurmayı hedeflemektedir. Aşağıdaki sorulara yanıt bulunmaya çalışılmıştır:

a. Yabancı dil öğrenimi kaygısı çeken öğrencilerin genel karakteristik özellikleri nelerdir?

b. Yabancı dil öğrenimi kaygısının temel kaynakları nelerdir?

c. Projenin birleştirme çalışması ve destekleyici bir sınıf atmosferi öğrencilere kaygıları ile baş etme konusunda yardımcı olur mu?

Sonuçlar kısmında değinilen bazı durumlar şunlardır: Altı öğrencinin İngilizce konuşma kaygısı çekme nedenleri; (a) akranlarından transfer ettikleri olumsuz yargılar ve (b) akranlarıyla olan ilişkilerinde düşük kapasite/yeterlik algısı olarak tespit edilmiştir. Bu öğrenciler konuşma aktivitelerinde isteksiz görülmüşlerdir. Öğrenciler konuşma aktivitelerinde iyi olmadıklarına inanmışlardır. Yüksek kaygılı öğrencilerden Hara'nın konuşma aktivitelerine katılmama nedenini ifade eden cümlesi şöyledir:

-"İngilizceyi seviyorum, ancak konuşmalarda yer almıyorum çünkü konuşmada çok kötüyüm. Arkadaşlarım bana gülecek." Hara'nın cümleleri onun akranları tarafından nasıl etkilendiğinin ipuçlarını vermektedir.

Başka bir yüksek kaygılı öğrenci olan Nikos, abartılı bir şekilde, dil hatalarına karşı odaklanmış olan duygularını şöyle aktarmıştır:

-"Ne zaman konuşursam hep korkunç hatalar yapmaktayım ve bunu sevmiyorum. Söyleyeceklerimden emin olmadığım zaman Yunancayı tercih ediyorum. Hataları önlemek için çok yavaş konuşurum. Benim İngilizce konuşmamı duysanız, akıllı olmadığımı düşünürsünüz ama (tabi ki) öyle değil."

Yabancı dil konuşma kaygısı taşıyan öğrencilerde akranlarından edindikleri olumsuz değerlendirmeler dışında görülen bir diğer durum da kendi konuşma yetilerini akranları ile yarıştırmaları ve olumsuz bir sonuç elde etmeleridir. Kaygılı bir kız öğrencinin ifadeleri bu durumu ifade etmektedir:

> -"Konuşan öğrencileri dinlediniz değil mi? Onlar İngilizceyi Yunanca gibi konuşuyorlar. Benden çok daha iyiler. Konuşmasam ve sadece dinlesem bu çok daha iyi."
>
> Çalışma öğrencilerin yabancı dil kaygıları ile baş edebilmeleri için hem öğretmenlere hem de öğrencilere yararlı olabilecek sonuçlara ulaşmıştır:

Proje Çalışmaları, Kısa Dönemli Projeler: Öğrenciler proje çalışmalarına daha ilgilidirler ve projeler genellikle onların motivasyonlarını artırmaktadır. Öğrenciler sürekli olarak değerlendirildikleri izlenimine kapılmazlar. Öğrenciler için iletişime odaklanmak, doğruluğa veya yanlışlığa odaklanmaktan daha kolaydır. Öğrenciler *dil hataları* ve *olası (hayali) hatalara* karşı daha az ilgilidirler.

Bir Öğrenme Topluluğu (Grubu) ve Destekleyici Bir Sınıf Ortamı Oluşturulması: Bir öğrenme grubunun oluşturulması en uygun öğrenme ortamının oluşturulmasını sağlar ve işbirlikçi atmosfer korkuların ve yanlışların azalmasına yardım eder.

Öğretmen-Öğrenci İlişkileri: Öğrencilerle sınıf kuralları ve standartları tartışılmıştır. Yanlış cevaplarla eğlenilmesi ve alay edilmesi öğrenciler tarafından kabul edilmezken, *yanlışa karşı tolerans göstermek* onaylanmıştır. Yanlışlar öğrenmenin doğal bir parçası kabul edilmiştir. Öğrenciler utanma hissi olmadan yardım için soru sormaya teşvik edilmek istemektedirler.

Ayrıca çalışma sonuçları arasında; direkt olarak öğrencinin hatasının düzeltilmesi veya öğrenciye karşı ifade edilmesi yerine dolaylı olarak yanlışların düzeltilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Öğrenciler tarafından direkt olarak kendilerine yönelmiş bir tehdit olarak algılanan davranışlar kaygının kaynağı olabilmektedirler. Örneğin sınıf sonuçları özel olarak saklanmalı ve tüm sınıfa söylenmemelidir. Öğrencinin direkt olarak adını söylemek, göz teması kurmak gibi davranışlar kaygıyı azaltıcı nedenler olarak görülmektedir. Belli öğrencilerin sınıf önünde bir başarı aynası gibi ödüllendirilmesi diğer öğrencilerde olumsuz etki oluşturabilmektedir; çünkü öğrenciler bunu öğretmenin kendi başarılarına karşı daha az güven duyduğunun bir işareti olarak kabul etmektedirler.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrenciler Üzerinde Dil Öğrenme Kaygısının Etkileri: Jawaharlal Nehru Üniversitesi Örneği

Âdem İşcan tarafından Hindistan Jawaharlal Nehru Üniversitesinde gerçekleştirilen çalışma *The Effect of Language Learning Anxiety on The Learner of Turkish as a Foreign Language: The Case Of Jawaharlal Nehru University* adı altında Academic Journals dergisinde Ağustos 2011 yılında yayınlanmıştır. Seçmeli yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Hintli öğrencilerin yabancı dil korkusuna odaklanan çalışma sonuçları, Hintli öğrencilerde yabancı dil kaygısının düşük olduğunu ve öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe başarı düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak Horwitz tarafından 1986 yılında geliştirilen yabancı dil sınıf kaygısı ölçeği kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %42,8'i *Türkçe konuştuğum zaman asla kendimden emin olamıyorum* seçeneğine katılmadıklarını belirtmişlerdir (%32,1 katılmıyorum, %10,7 kesinlikle katılmıyorum.). Hintli öğrencilerin %45,1'i *Türkçe sınıfında yanlış yapmaktan korkmadıklarını* buna karşılık öğrencilerin %46,3'ü ise *Türkçe sınıfında yanlış yapmaktan korktuklarını* ifade etmişlerdir. Bu durumda Hintli öğrencilerin *Türkçe dersinde yanlış yapmaktan kısmen kaygı duydukları* sonucuna varılmıştır. Hintli öğrencilerin %61,8'i *Türkçe sınıfında çağrılacaklarını bildikleri zaman endişe*

duymadıklarını belirtirken, %61,9'u *Türkçe öğretmeninin yabancı dilde ne söylediğini anlamadığım zaman bu durumun kendilerini korkuttuğunu* kabul etmemiştir (%50 katılmıyorum, %11,9 kesinlikle katılmıyorum.). Öğrencilerin %52,3'ü *ana dili Türkçe olan insanlarla konuşmaktan dolayı gergin olmayacaklarını* ifade etmiştir. Hintli öğrencilerin %74,9'u *Türkçe konuştukları zaman kendilerinden emin, rahat ve kaygısız olduklarını* belirtmiştir.

Çalışma sonunda araştırmaya katılan Jawaharlal Nehru Üniversitesi öğrencilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik kaygılarının çok düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. İşcan bu durumu, öğrencilerin Türkçe kursundaki başarılarına ve sınavlarda aldıkları yüksek notlara bağlamaktadır. Kursa katılan öğrencilerin 2010-11 dönemindeki başarı ortalamalarının yüksek olduğunu belirtir (70-79). Çalışma sonucunda öğrencilerin kaygı duydukları durumların; hazırlıksız konuşmak zorunda kaldıkları ve Türkçe öğretmenlerinin kendilerine iyi hazırlanmadıkları durumlarda soru sorduğu durumlar olduğu ortaya koyulmuştur. Bu duruma çözüm önerisi olarak, öğrencilere dersten önce hazırlanmaları için biraz zaman verilmesi gerektiği söylenmiştir. Öğrenci başarıları ile kaygı arasında olumsuz (negatif) bir ilişki tespit edilmiştir.

Yabancı Dil Öğretiminde Kaygı Çalışmalarına Genel Bir Bakış ve Değerlendirme

Yabancı dil öğrenimi ve kaygı arasındaki ilişki araştırmacıların ilgisini çeken bir araştırma konusudur. Cao (2011) yabancı dil kaygısının, 1970'lerden itibaren dil öğreniminde en etkili faktörlerden birisi olarak özellikle batı ülkelerinde pek çok araştırmaya konu olduğunu belirtmiştir. Yabancı dil kaygısı literatüründe önemli bir yer sahibi olan Horwitz'e (2001) göre 1960'ların araştırmacıları kaygının ikinci dil öğrenimini engelleyebileceği olasılığını beslemekteydiler. Araştırmacıların bu düşüncesini olumlu ya da olumsuz biçimde destekleyecek yazılı doküman çalışmaları ise sonraki yıllarda ortaya çıkmıştır. Yabancı dil olarak İngilizce, Fransızca, İtalyanca gibi diller üzerine yapılan kaygı çalışmaları günümüzde de devam etmektedir. Chastain (1975) test kaygısı ile Fransızca veya Almanca kursundaki yeterlik arasında negatif korelasyon olduğu sonucuna ulaşmıştır. Swain ve Burnaby (1976) dil-sınıf kaygısı ile çocukların Fransızca konuşma yeterliği arasında negatif korelasyon tespit etmişlerdir. Yabancı dil kaygısı tutum, motivasyon ve tutum ile motivasyonun dil yeterliği açısından ilişkisi bağlamında da incelenmiştir. Gardner (1985) tarafından geliştirilen *Fransızca Sınıf Kaygısı Ölçeği (French Class Anxiety Scale)* bu çalışmalara örnek olarak verilebilir. Ölçek öğrencilerin utanma veya kaygı duygularını içeren raporları derecelendirmek için geliştirilmiştir.

Kaygı üzerine çalışan bilim adamlarının ilklerinden olan Scovel (1978) bilim adamlarının geçmişte yaptıkları araştırmaların sonuçlarının birbiri ile çeliştiğine ve kaygı çalışmalarının belirsizlikler içinde olduğuna dikkat çekmiştir. Scovel'e (1978) göre kaygı çalışmaları, birbirinden farklı kaygıları ölçmek için geliştirilen ölçeklerle gerçekleştirildiği için sonuçlar çelişkili çıkmaktadır. Scovel, kaygı ile yabancı dil yeterliği arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların elde ettiği çelişkili sonuçlardan şöyle bahsetmektedir:

> (…) Swain ve Burnaby çalışmalarında Fransızca konuşan İngiliz çocukların, Fransızca yeterlikleri ile kaygıları arasındaki bir ölçümde negatif bir korelasyon tespit etmişlerdir. Aynı zamanda diğer yeterlik ölçümleri ile gerçekleştirdikleri çalışmalarda yabancı dil yeterliği ile kaygı arasında olumlu ya da olumsuz bir korelasyon tespit etmemişlerdir. Tucker de aynı şekilde, bir kaygı ölçeği ile elde ettiği sonuçlarda öğrencilerin Fransızca yeterliği ile kaygı arasına korelasyon tespit ederken, farklı üç ölçek ile yaptığı çalışmalarda kaygı ile yeterlik arasında herhangi bir korelasyon bulamamıştır (Scovel, 1978: 135).

Örneğin Gerver (1974) tercümanlar üzerinde gerçekleştirdiği bir çalışmasında, yüksek kaygılı kişilerin gürültülere karşı daha az tolerans göstereceğini varsaymıştır. Kurz (Kurz'dan aktaran Chiang 2009) ise yine tercümanlar üzerinde yaptığı bir araştırmada kaygıyı ölçmek için daha farklı bir değişken kullanmış ve yüksek kaygılı tercümanların geçici ve sürekli kaygıları ile ilgili Gerver'in araştırma sonuçları ile çelişen bulgular elde etmiştir. Gardner ve MacIntyre (1989), Hortwiz ve arkadaşlarının Scovel'in kaygı sonuçlarının neden çelişkili çıktığına ilişkin görüşlerini ifade etmesinden yaklaşık 8 yıl sonra benzer bir açıklama yaptıklarını söyler. Dolayısıyla Scovel'in bu düşüncesinin aslında Horwitz ve arkadaşları tarafından 1986 yılında geliştirilecek olan Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeğinin (Foreign Language Clasroom Anxiety) temelini attığını söylenebilir. Horwitz (2001) Scovel'in önerilerinden sonra araştırmacıların ölçtükleri kaygı türü konusunda daha dikkatli davrandıklarını belirtir. Kaygı literatüründe 1986 yılının önemli olduğu söylenebilir çünkü bu tarihte Horwitz ve Cope (1986) *Yabancı Dil Kaygısı* adını verdikleri bir kaygı türünün öğrencilerin yabancı dil öğrenimine yönelik olumsuz tepkilerine neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu tarihten sonra kaygı çalışmaları daha özele indirgenmiş ve hız kazanmıştır.

Gardner ve MacIntyre (1989) kaygı çalışmaları ile ilgili birkaç örnek verdikten sonra çalışmaların ulaştığı sonuçların tutarlılıklarının dikkate değer hale geldiğini söyler. Çalışmalar artık yeni geliştirilen ölçeklerle tutarlı sonuçlar vermeye başlamıştır. Çalışmaların sonuçları, yabancı dil kaygısının dil sınıflarında başarı önünde bir engelleyici olduğunu göstermiştir. Endlers'e göre kaygı çalışmak, kaygı meydana getiren bir ortamda bulunan kişinin ortamla olan etkileşimini çalışmaktır (Endlers'ten aktaran Gardner ve MacIntyre,1989). Bazı durumlar kaygı oluşumunu tetiklerken bazı durumlar kaygı oluşumunu etkilemeyebilir. Bu durumda kaygı çalışmalarında hem bireysel hem de çevresel faktörler dikkate alınmalıdır. Yabancı dil kaygısı daha özel bir kaygı olduğu için Gardner'a (1985) göre yabancı dil kaygısı ile ilgili olan ölçekler, genel kaygı ölçeklerine göre daha kabul edilebilir durumdadır. Horwitz'e (2001) göre, *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeği (Foreign Language Classroom Anxiety Scale)* ve diğer özel ikinci dil kaygı ölçeklerini kullanan çalışmalar tutarlı bir şekilde, yabancı dil sınıf kaygısı ile yabancı dil başarısı arasında korelasyon tespit etmişlerdir. Horwitz'in bu sözleri yabancı dil kaygısı ile başarı arasındaki ilişkiyi irdeleyen çalışmaların, doğru ölçeklerle benzer sonuçlar verdiğini ve yabancı dil kaygısı, kaygı ile başarı arasındaki ilişki gibi özel durumlarla ilgili yapılan çalışmalarda artık bir homojenlik yakalanabildiğini anlatmaktadır.

Farklı tarihlerde gerçekleştirilen çalışmalarda kaygı, kaygının nedenleri, kaygı ve yabancı dil başarısı, kaygı ve kelime bilgisi arasındaki ilişki gibi çeşitli araştırma konuları ele alınmıştır. 1983'te kaygı nedenleri üzerine Bailey tarafından öğrenci günlükleri üzerinde gerçekleştirilen bir çalışma yarışma ortamının kaygıya neden olabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Bailey'den aktaran Na, 2007). Yabancı dil kelime bilgisi (vocabulary) ve kaygı arasındaki ilişki üzerine bir çalışma gerçekleştiren MacIntyre ve Gardner (1989), yabancı dil kaygısı ile yabancı dil kelime bilgisi arasında güçlü bir negatif korelasyon tespit etmiştir. MacIntyre ve Gardner (1994) tarafından Fransızca öğrenen 97 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan başka bir araştırmada yabancı dil kaygısı taşıyan öğrencilerin kendi görüşlerini ifade etmekte zorlandıkları ve öğrencilerin kendi kapasitelerini küçümsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada kaygı ve öğrenme başarısı arasında negatif bir korelasyon bulunmuştur. Pappamihiel (2002) Amerika'da bulunan 178 Meksika göçmeni öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada, öğrencilerin kaygıları ile Amerika'da bulunma yılları, akademik başarıları, dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerileri gibi değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonunda Meksikalı öğrencilerin kaygı sevilerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir çalışma gerçekleştiren Na (2007) yabancı dil olarak İngilizce öğrenen 115 Çinli öğrenci üzerinde araştırma yapmıştır. Çalışma sonunda genel olarak Çinli öğrencilerin İngilizce öğrenimine yönelik kaygı besledikleri

ve erkek öğrencilerin kadın öğrencileri göre daha yüksek kaygılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaların bir bölümü yabancı dil kaygısının sebepleri üzerine odaklanmıştır. Yabancı dil kaygısının nedenleri üzerine yapılan araştırmalar iki bölümde değerlendirilebilir (Williams ve Andrade, 2009): (a) Durumsal değişkenler üzerine odaklanan çalışmalar ve (b) yaş, bireysel öğrenme durumları, cinsiyet gibi kişisel değişkenler üzerine odaklanan çalışmalar. Williams ve Andrade (2008) Japonya'da bulunan dört farklı üniversitede yabancı dil olarak İngilizce öğrenen toplam 243 Japon öğrenci üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada yabancı dil kaygısının genellikle öğrenim çıktıları (output) ve dil öğreniminin aşamaları ile ilgili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Japon öğrenciler ayrıca kaygılarının nedeni olarak öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarını göstermişlerdir. Young (1991) düşük kaygılı bir sınıf ortamı oluşturulması ile ilgili çalışmasında, öğrencilerin dil öğrenimi kaygıları ile ilgili (1) kişisel ve kişilerarası, (2) dil öğrenimi ile ilgili kişisel inançlar, (3) eğitmen-öğrenci etkileşimi, (4) dil öğretimi ile ilgili eğitmenin (instructor) inancı, (5) sınıf ortamı ve (6) dil testleri olmak üzere altı potansiyel kaynak belirtirmiştir.

Sonuç olarak özellikle Avrupa ülkelerinde kaygı çalışmalarının 1960'lardan beri yapılmakta olduğu ve kaygının yabancı dil öğrenimindeki etkileri üzerine sayısız çalışmanın gerçekleştirildiği söylenebilir. Yabancı dil öğreniminde kaygı çalışmaları, yabancı dil olarak Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca, Japonca, Türkçe, Tayvanca gibi pek çok dil üzerinde farklı ülkelerden bilim insanlarınca gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların sonucunda yabancı dil kaygısının nedenleri, yabancı dil öğrenimine etkileri gibi farklı araştırma konularında pek çok sonuç elde edilmiştir. 1970'lerde gerçekleştirilen çalışmalar, birbirine zıt sonuçlara ulaşmıştır. Bunun nedeni Scovel'in (1978) belirttiği gibi o yıllarda farklı kaygıları ölçmek için tasarlanmış ölçeklerin amaçlarına uygun kullanılmayışı olmuştur. 1986 yılından sonra özellikle Horwitz ve arkadaşları (1986) tarafından tasarlanan *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeğinden (Foreign Language Classroom Anxiety Scale)* sonra yabancı dil öğrenimi ve kaygı çalışmaları birbirini destekleyen sonuçlar vermeye başlamıştır. Kaygı ve yabancı dil öğrenimi ilişkisi günümüzde devam eden ve ilgi çeken bir araştırma konusu olmaya devam etmektedir. Bunun nedeni Scovel'e göre (1978) kaygının kendisinin basit bir psikolojik davranış olmaması ve henüz tüm yönleri ile iyi açıklanamamış olması olabilir.

Türkiye'de Gerçekleştirilen Yabancı Dil Kaygısı Çalışmaları Örnekleri

Bu bölümde Türkiye üniversitelerinde gerçekleştirilmiş olan yabancı dil kaygısı çalışmalarına örnekler verilmiştir.

Yabancı Dil Öğrenme Endişesi İle Öz Yeterlik Arasındaki Korelasyon Üzerine Bir Çalışma

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesinden Feryal Çubukçu'nun 2008 yılında gerçekleştirdiği çalışma Eğitimde Kuram ve Uygulama dergisinde *A Study on The Correlation Between Self Efficacy And Foreign Language Learning Anxiety* adı ile yayınlanmıştır. Yabancı dil bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin endişe (kaygı) seviyeleri ile yeterlik düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymayı hedefleyen çalışma 100 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Yaşları 20-22 arasında değişen öğrenciler İngilizce öğretmenliği bölümünde okumaktadırlar ve çalışmaya katılmak için gönüllü olmuşlardır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Horwitz tarafından 1986 yılında geliştirilen *Yabancı Dil Öğrenim Kaygısı anketi* ve Cope tarafından yine 1986 yılında geliştirilen *Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeği* kullanılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bazı sonuçlar aşağıda verilmiştir:

a. Öğrenciler sınıfta yabancı dilde konuştukları zaman kendilerini rahat hissetmemektedirler. Bu onların konuşmak için gönüllü olmama nedenlerindendir. Öğrenciler sınıfta konuşurken kendilerini rahat

hissetmediklerini ifade etmişlerdir ancak bu durum ana dili İngilizce olan insanlarla konuşurken geçerli değildir.

b. Kendilerini daha az yetersiz hisseden katılımcıların daha kaygılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

c. İngilizce öğretmen adayları kendilerini dil sınıflarında diğer sınıflarda olduklarından daha gergin hissetmektedirler. Sınıfta konuşmak bazı katılımcılar için utanılacak bir durum olabilmektedir ve bazı arkadaşlarının kendilerinden daha iyi İngilizce konuştuklarını düşünmektedirler. Ana dili İngilizce olan kişilerle konuşurken rahat olmaktadırlar bu ise konuşmanın sınıf atmosferinde ve öğretmen hazır bulunurken bir problem olduğunu göstermektedir.

ç. T-testi sonuçları kaygı düzeyine göre erkekler ve kızlar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını göstermiştir.

Samsun 19 Mayıs Üniversitesi İngiliz Dili Öğretimi Bölümünü Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenen Öğrencilerin Problemleri ve Sözlü İletişim Kaygısı

Samsun 19 Mayıs Üniversitesinde Müfit Şenel tarafından 2012 yılında gerçekleştirilen çalışma Frontiers of Language and Teaching dergisinin 3. sayısında yayınlanmıştır. Çalışmanın amacı yabancı dil olarak İngilizce öğrenen bazı öğrencilerin iletişim problemlerinin ve kaygılarının tespit edilmesidir. İngilizce yeterlikleri bakımından homojen durumda olan katılımcılar, yaşları 21 ve 23 arasında değişen 4. sınıf öğrencileridir ve 38 kadın, 10 erkek olmak üzere 48 kişidir. Çalışmada kullanılan anket öğrencilerin mevcut müfredat, eğitim fakültelerinde Yüksek Öğrenim Kurumu tarafından desteklenen kurslar ve eğitmenler hakkındaki düşüncelerini almak için Samsun 19 Mayıs Üniversitesinde geliştirilmiştir. Çalışma sonucunda ulaşılan bazı sonuçlar aşağıda maddelenmiştir:

a. *Eğitimcilerin hedef dili kurslarda sıkça kullanmadıkları bu yüzden öğrencilerin ana dillerini kullanmayı seçtiği* ile ilgili maddeye öğrencilerin %22'si kararsız kalırken %29,2'si ise katıldıklarını belirtmiştir.

b. Öğrencilerin %50'si hedef (yabancı) dilde konuşurken hata yapma düşüncesinin kaygılarını artırdığını ve bunun caydırıcı olduğunu belirtmiştir.

c. Öğrenciler konuşma yanlışlar yapabileceklerini ancak bu durumun öğretmenlere konuşmalarını kesmeleri için bir fırsat vermediğini çünkü konuşmanın iletişim için olduğunu ve iletişimin ise akıcılık gerektirdiğini söylemişlerdir. Konuşmaları kesildiği zaman öğrenciler kendilerini motive edememektedirler ve bu durum onların gergin olmasına yol açmaktadır.

ç. Öğrenciler bölümlerindeki çoğu öğretmenin ana dili İngilizce olmadığı için kendilerini hedef dili kullanmak zorunda hissetmediklerini belirtmişlerdir.

Yabancı Dil Öğrenenlerde Test Kaygısı

Selami Aydın, Fatih Yavuz ve Savaş Yeşilyurt tarafından, yabancı dil olarak İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin sınav kaygı düzeylerini tespit etmeyi ve kaygının sebepleri, etkileri ile sonuçlarını bulmayı amaçlayan *Test Anxiety in Foreign Language Learning* adlı çalışma 2006 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışma Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İngilizce Bölümünde öğrenci olan 114 katılımcı üzerinde uygulanmıştır. Veriler, katılımcılara yaşlarını, cinsiyetlerini ve üniversitede kaçıncı yılda olduklarını soran bir bilgi anketi (background questionnaire), Sarason tarafından 1984 yılında tasarlanan ölçeğin adapte edilmiş hali ve dört farklı soru içeren ikinci bir anket (survey) kullanılarak elde edilmiştir. Yaş ortalamaları 20,46 olan katılımcıların %82.5'i (94 katılımcı) kadın, %17.5'i (20 katılımcı) ise erkektir. Çalışmada yanıt aranan problem cümleleri aşağıda verilmiştir:

a. Yabancı dil olarak İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin test kaygı düzeyi nedir?

b. Test kaygısını ortaya çıkaran sebepler nelerdir?

c. Test kaygısının yabancı dil öğrenenler üzerindeki etkileri nelerdir?

ç. Test kaygısını yatıştırmak ve önüne geçmek için neler yapılabilir?

Çalışma sonucunda elde edilen bazı sonuçlara aşağıda yer verilmiştir:

a. Genç öğrenciler yabancı dil testi sırasında yaşlı olanlardan daha fazla korkmaktadırlar. Ayrıca bu durum onları yine yaşlı öğrencilerden daha fazla olumsuz etkilemektedir. Yaşlı öğrenciler, daha önce düşük test sonuçları almış olsalar bile test sırasında kendilerinden daha emin olmaktadırlar

b. Kadın öğrenciler, test olacaklarını bildikleri zaman erkek öğrencilerden daha az kendilerinden emin ve rahatlamış hissetmektedirler. Yine kadın öğrenciler teste iyi hazırlanmış olsalar bile erkek öğrencilerden daha fazla korkmaktadırlar. Kadın öğrenciler daha önce düşük test sonuçları almışlarsa erkek öğrencilerden daha fazla çalışmaktadırlar.

c. Sınıf yükseldikçe kaygı düzeyi azalmaktadır. Birinci sınıf öğrencileri test esnasında daha fazla kaygılıdır.

ç. En yüksek sonuçları kaygı düzeyi en az olan öğrenciler elde etmişlerdir. Düşük sonuçlar olan katılımcılar genellikle test sırasında ilgisiz şeyler düşünenler, başarısız olacağını düşünenler ve başarılı olup olamayacağına emin olmayanlardır.

d. Çalışma sonucunda test kaygısının genellikle olumsuz etkilere sebep olduğu belirlenmiştir. Olumsuz etkilerden bir tanesi fiziksel problemlerdir. Yüksek test kaygısına sahip öğrenciler; baş ve karın ağrısı, hızlı kalp atması ve sınav öncesi veya sonrası sivilce gibi fiziksel rahatsızlıklar çekmektedirler. Ayrıca, öğrenciler ile onların arkadaşları veya aileleri arasında özgüven eksikliği gibi psikolojik sorunlara da görülebilmektedir. Kaygı düzeyi yüksek öğrencileri, düşük konsantrasyon nedeni ile test sırasında yanlışlar da yapabilmektedirler.

e. *Test kaygısını azaltmak için neler yapılabilir?* Sorusuna verilen cevaplar anahtar rolün dil öğretmenleri olduğunu göstermiştir. Öğretmenler gelişimi puanlandırırken tarafsız olmalıdırlar. Öğrenciler için test ceza veya otorite anlamına gelmemektedir. Ayrıca öğretmenler, sınavdan önce testin amacı, test teknikleri, soru sayısı gibi konularda öğrencileri önceden bilgilendirmelidir. Öğrencilere göre sınavın *soğuk* atmosferi öğretmenler tarafından *sıcak* bir ortama dönüştürülebilir. Öğrencilere göre, öğretmenler öğrencilerin kaygısının farkında olmalı ve bunu nasıl ortadan kaldıracağını bilmelidir.

Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenen Öğrencilerin Okuma Kaygısının Nedenleri

Kuru Gönen tarafından 2009 yılında gerçekleştirilen bir çalışma olan The Sources Of Foreign Language Reading Anxiety Of Students In A Turkish EFL Context öğrencilerin perspektifinden yabancı dil okuma kaygısının nedenlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma Anadolu Üniversitesi İngilizce Bölümü birinci sınıftaki 50 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Birinci yılında bulunan öğrenciler arasından rastgele(randomly) seçilen katılımcılar haftada 3 saat zorunlu okuma kursu almışlardır. Veri toplama araçları; Horwitz tarafından 1986 yılında geliştirilen Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeği(Foreign Language Classroom Anxiety Scale), Saito tarafından 1999 yılında geliştirilen Yabancı Dil Okuma Kaygısı Ölçeği (Foreign Language Reading Anxiety Scale), katılımcıların günlükleri ve görüşmelerdir. Araştırma sonunda elde edilen sonuçlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir:

a. Yüksek yabancı dil kaygısı taşıyan öğrenciler aynı zamanda yüksek yabancı dil okuma kaygısı taşıma eğilimindedirler ve bunun tam tersi de geçerlidir.

b. Katılımcıların günlüklerinden ulaşılan sonuçlara göre yabancı dil okuma kaygısının kişisel faktörler, okuma metinleri ve okuma kursundan kaynaklanan kaygılar olmak üzere üç ana kaynağının olduğu söylenebilir. Kişisel faktörlere örnek olarak motivasyon ve özgüven eksikliği, yüksek beklentiler, anlama korkusu; okuma metninden kaynaklanan faktörlere, konular, bilinmeyen kelimeler ve kültürel içerik örnek olarak verilebilir. Okuma kursundan kaynaklanan faktörlerden bazıları ise; kurs kitabı, sınıf araç gereçleri, öğretmen ve zorunlu okumadır.

c. Öğrenci raporları, öğrencilerin okuma metinlerinden fotoğraflar ve yazı büyüklüğü ile ilgili beklentileri olduğunu göstermiştir. Ayrıca bilinmeyen kültürel içeriklerin öğrencilerde kaygıya sebep olduğu anlaşılmıştır. Çünkü hedef dildeki bu tür metinler öğrencileri *yapamam(I can't)* duygusuna yaklaştırmaktadır. Okuma kursunda öğrencilerin kaygı düzeylerini düşürecek ve onları *yapabilirim(I can)* duygusuna doğru cesaretlendirecek bazı düzenlemeler yapılmalıdır.

Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenen Türk Öğrencilerin Sözel Uygulamalardaki Kaygılarının Ana Kaynakları (Sebepleri) Nelerdir?

Gonca Subaşı tarafından Anadolu Üniversitesinde 2003-2004 akademik yılında gerçekleştirilen çalışma 19'u erkek ve 36'sı kadın olmak üzere 55 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplamak amacı ile Kitano'nun(2011) çalışmasından uyarlanan 55 maddelik çoktan seçmeli anket, Olumsuz Değerlendirme Korkusu Ölçeği (Fear of Negative Evaluation Scale, FNE), Horwitz tarafından 1986 yılında oluşturulan Yabancı Dil Sınıf Kaygısı Ölçeği (Foreing Language Classroom Anxiety Scale, FLCAS), Kendini Değerlendirme Yapabilirim Ölçeği (Self-Rating Can-Do Scale-SR-CDS), Mevcut Çalışma Seviyesi İçin Kendini Değerlendirme (Self Rating for the Current Level of Study, SR-CL), İngilizceye Yönelik Kendini Değerlendirme Algısı (Self Rating Expected Perception by the English,SR-EPE) ölçekleri ve katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırmış görüşmeler(semi structured interviews) kullanılmıştır. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

a. İlk yılında bulunan bir İngilizce yabancı dil öğrencisinin (EFL) kaygı seviyesi ile olumsuz değerlendirme korkusu arasındaki ilişki nedir?

b. İlk yılında bulunan bir İngilizce yabancı dil öğrencisinin (EFL) kaygı seviyesi ile İngilizce konuşma yeterliği benlik algısı arasındaki ilişki nasıldır?

c. Olumsuz değerlendirme korkusu ve İngilizce konuşma yeteneği, yabancı dil olarak İngilizce (EFL) öğrencilerinin kaygı seviyeleri ile ilişkili midir?

Çalışma sonunda elde edilen sonuçlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

a. Öğrencilerin olumsuz değerlendirme korkuları ile kaygı sevileri arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Kaygı düzeyi yüksek öğrenciler yüksek düzeyde olumsuz değerlendirme korkusu taşıma eğilimindedirler.

b. Çalışma sonunda kaygı ile kendini değerlendirme arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Yapabilme (can-do) düzeyi yüksek öğrenciler sınıftaki en az kaygı seviyesinde bulunmaktadırlar. Diğer bir söyleyişle bir öğrenci bir şeyleri yaparken yeteneklerine güveniyorsa kaygılı olmamaktadır.

c. Çalışmaya katılan öğrencilerden yüksek kaygı düzeyine sahip olanlar konuşma sınıflarındaki performanslarından memnun olmadıklarını rapor etmişlerdir.

İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğreniminde Sınav Kaygısıyla Başarı Düzeyi Arasındaki İlişki ve Bir Öğretim Yaklaşımı

Ankara Üniversitesi Yabancı Dil Öğretimi Bilim Dalında Önem (2011) tarafından İngilizce hazırlık sınıfı C kurunda okuyan örgün öğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen doktora çalışmasında sınav kaygısı ile İngilizce başarı düzeyi arasındaki ilişki incelenmiş ve bu ilişkiye yönelik bir öğretim yaklaşımı geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

a. İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde sınav kaygısı ile başarı düzeyi arasında ilişki var mıdır?

b. Geliştirilmiş olan öğretim yaklaşımı, deney ve kontrol grubunun İngilizce başarı düzeyleri arasında anlamlı farklılık yaratmış mıdır?

c. Geliştirilmiş olan öğretim yaklaşımı, deney ve kontrol grubunun sınav kaygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılık yaratmış mıdır?

ç. Sınav kaygısı ile genel kaygı ve yabancı dil kaygısı arasında bir ilişki var mıdır?

d. Sınav kaygısı ile cinsiyet arasında bir ilişki var mıdır?

Çalışma sonucunda sınav kaygısı ile başarı düzeyi arasında anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca deney ve kontrol gruplarının ön-test sonuçları arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Deney ve kontrol gruplarının süreç sonundaki başarı düzeyleri sürecin başındaki düzeylere göre artış göstermiştir. Uygulanan öğretim yaklaşımı sayesinde, deney grubunun başarı düzeyindeki artış daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.

Türkiye'de Gerçekleştirilen Kaygı Çalışmalarına Genel Bir Bakış ve Değerlendirme

Türkiye'de gerçekleştirilen kaygı çalışmaları incelendiği zaman akademik anlamda kaygı üzerine farklı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda Okuyan Öğretmen Adaylarının Meslekî Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Taşğın, 2006), Öğretmen Adayları İçin Kamu Personeli Seçme Sınavı Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi (Karaçanta, 2009), Sporcularda Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Başaran vd., 2009), Yurtta ve Ailesi Yanında Kalan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması (Özyürek ve Demiray, 2010), Üniversite Sınavlarına Hazırlanan Lise 12.Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyleri ve Bu Kaygıya Neden Olan Etmenler Üzerine Bir İnceleme (Delikkulak ve Cimşit, 2012), Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi (Güler ve Çakır, 2013), İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri, Samsun Örneği (Kaya ve Varol, 2002), Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Dilmaç, 2010) Türkiye'de gerçekleştirilmiş kaygı çalışmalarına verilebilecek bazı örneklerdir. Görüldüğü gibi, Türkiye'de meslekî kaygı düzeylerini incelemekten, kamu sınavlarına giren adayların kaygı düzeylerine, basketbol, hentbol, güreş gibi farklı spor branşlarında bulunan sporcuların kaygı düzeylerinden, yurtlarda ve evlerde kalan ortaöğretim öğrencilerinin kaygı düzeylerine kadar geniş bir alanda kaygı çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'de yabancı dil öğreniminde kaygı üzerine çalışma yapmış araştırmacılar dışında Havva Yaman (2010) ve Esra Nur Tiryaki (2012) gibi ana dilde yazma kaygısı üzerine çalışan araştırmacılar da bulunmaktadır. Yaman çalışmasını Sakarya'da bulunan 480 ilköğretim öğrencisi üzerinde gerçekleştirmiştir. Çalışmanın amacı ilköğretim öğrencilerine yönelik bir yazma kaygısı ölçeği geliştirmek, ölçeğin ve bu

ölçek kullanılarak ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazma kaygısı taşıma durumlarının ortaya konulmasıdır (Yaman, 2010). Tiryaki (2012) tarafından üniversite öğrencisi 363 örneklem üzerinde gerçekleştirilen *Üniversite Öğrencilerinin Yazma Kaygısının Çeşitli Değişkenler Açısından Belirlenmesi* adlı çalışmanın amacı ise öğrencilerin yazma kaygısını ve bu durumun çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir.

Ana dil olarak Türkçeye yönelik olarak yapılmış kaygı çalışmaları arasında, Türkiye dışında geliştirilmiş olan kaygı ölçeklerinin Türkçeye uyarlanması, ayrıca bu ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları da bulunmaktadır. Özbay ve Zorbaz tarafından 2011 yılında geliştirilen *Daly ve Miller'in Yazma Kaygısı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması* ölçek uyarlama çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir. Çalışma Ankara'da ilköğretim ikinci kademede bulunan 450 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda Dally ve Miller (1975) tarafından 26 madde olarak geliştirilen Yazma Kaygısı Ölçeğinin Türkçeye uyarlanmış 21 maddelik halinin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir diğer ölçek uyarlama çalışması ise Totan ve Yavuz tarafından 2009 yılında gerçekleştirilmiştir. *Westside Sınav Kaygısı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması (The Validity and Reliability Study of The Turkish Version of Westside Test Anxiety Scale)*, adlı çalışma ile Driscoll'un (2007) geliştirdiği sınav kaygısı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesinde lisans düzeyinde eğitim gören 373 öğrenci üzerinde uygulanan çalışma sonucunda söz konusu ölçek, üniversite öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyini ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olarak değerlendirilmiştir. Yine ölçek uyarlama ve geçerlik güvenirlik çalışmaları arasında değerlendirilebilecek bir başka çalışma olan *Türkçe Öğrenen Yabancılar İçin Konuşma Kaygısı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması,* Melanlıoğlu ve Demir tarafından 2013 yılında gerçekleştirilmiştir.

Woodrow tarafından (2006) geliştirilen *İkinci Dil Konuşma Kaygısı Ölçeğinin* Türkçeye uyarlanması ve geçerlik, güvenirlik çalışması yapılmasını amaçlayan çalışma Gazi Üniversitesi TÖMER'de öğrenim gören 75 yabancı öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Çalışma sonunda, söz konusu ölçeğin Türkçe formundan elde edilen puanların geçerli ve güvenilir bir biçimde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal ve fen bilimleri alanında öğrenim gören 338 öğretmen adayı üzerinde uygulanan *Öğretmen Adaylarına Yönelik Konuşma Kaygısı Ölçeği: Bir Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması* adlı çalışma Oğuzhan Sevim tarafından bir konuşma kaygısı geliştirmek amacıyla Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde yapılmıştır. Öğretmen adaylarında görülen kaygının utanma, endişelenme, hoşlanmama, korkma, heyecanlanma, çekinme, öfkelenme, gerilme ve üzülme gibi duygusal kaynakları olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının konuşma kaygılarına ilişkin geliştirilen anketin, öğretmen adaylarının konuşma kaygılarını ölçmede güvenilir olduğu anlaşılmıştır.

Türkiye'de gerçekleştirilmiş olan yabancı dil kaygı çalışmaları genellikle yabancı dil olarak İngilizce üzerine gerçekleştirilmiş çalışmalardır ve çalışmaların büyük çoğunluğu değişik üniversitelerin İngilizce öğretimi bölümlerinde, yabancı dil olarak İngilizce öğrenen ve farklı sınıflarda bulunan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Gerçekleştirilen bu çalışmalar yabancı dil kaygısı ve öz yeterlik (Çubukçu, 2008), yabancı dil öğreniminde sözlü iletişim problemleri (Şenel, 2012), yabancı dil kaygısının öğrenime etkileri (İşcan 2011; Doğan, 2008), yabancı dil öğreniminde sınav kaygısı (Onem, 2011), yabancı dilde okuma kaygısı (Gönen, 2009), başta konuşma ve yazma kaygısı olmak üzere çeşitli kaygı ölçeklerinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları (Totan ve Yavuz, 2009) gibi konularda yoğunlaşmaktadır.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılmış çok az sayıdaki kaygı çalışmalarından birisi Sallabaş (2012) tarafından Ankara Üniversitesi TÖMER'de öğrenim gören 68 ileri düzey (C düzeyi) öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşmaya yönelik kaygılarını belirlemeyi amaçlamış olan

çalışma sonucunda Türkçenin zor bir dil olmadığını düşünenlerin kaygı düzeyinin, Türkçeyi zor bir dil olarak düşünen öğrencilerin kaygı düzeyine göre daha düşük olduğu; Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma kaygılarının bulunduğu ancak kaygı düzeylerinin çok yüksek olmadığı; Türkçenin zor bir dil olduğunu düşünmelerinin öğrencilerin konuşma kaygıları üzerinde etkili olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılmış bir diğer kaygı çalışması *Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğreniminde Kaygının Akademik Başarıya Etkisi* adı ile 2013 yılında yayınlanmıştır. Yoğurtçu ve Yoğurtçu tarafından gerçekleştirilen çalışma 2011 yılında sunulan bir sempozyum bildirisinin genişletilmiş halidir. Horwitz ve Cope tarafından 1986 yılında geliştirilen Yabancı Dil Öğrenme Kaygı Ölçeği yardımı ile öğrenme ortamında oluşan kaygı kategorileri belirlenmiş ve Sarason tarafından 1984 yılında geliştirilen sınav kaygısı ölçeği ile kaygının, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkiye Türkçesi hazırlık sınıflarında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını ne yönde ve ne kadar etkilediği araştırılmıştır. Çalışma, sınıf için sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin yüksek veya düşük olması ile başarı notlarının artması ya da azalması arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Ancak sınav kaygısının sınıf içi dil öğrenme kaygı düzeyi ile anlamlı ve güçlü bir korelasyon gösterdiği anlaşılmıştır.

Sonuç olarak Türkiye üniversitelerinde gerçekleştirilmiş yabancı dil öğreniminde kaygı çalışmaları içerikleri yönünden yedi grupta incelenebilir. Bu gruplamalar ve gruplamalara örnek olarak verilebilecek ilgili çalışmalar aşağıda verilmiştir.

a. Çeşitli Kaygı Ölçeklerinin Türkçeye Uyarlanması Çalışmaları

- Westside Sınav Kaygısı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması (Totan ve Yavuz, 2009).
- Öğretmen Adaylarına Yönelik Konuşma Kaygısı Ölçeği: Bir Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması (Sevim, 2012).
- Daly-Miller'in Yazma Kaygısı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması (Özbay ve Zorbaz, 2011).

b. Kaygı ile İlgili Ölçek Geliştirme Çalışmaları

- Türk Öğrencilerin Yazma Kaygısı: Ölçek Geliştirme ve Çeşitli Değişkenler Açısından Çalışma Prensipleri (Writting Anxiety of Turkish Students: Scale Development and the Working Procedures in Term of Various Variables), (Yaman, 2010).
- Öğretmen Adayları İçin Kamu Personeli Seçme Sınavı Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması (Karaçanta, 2009).

c. Dil Becerileri İle İlişkili Kaygı Çalışmaları

- Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Konuşma Kaygılarının Değerlendirilmesi (Sallabaş, 2012).
- Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenen Türk Öğrencilerin Sözel Uygulamalardaki Kaygılarının Kaynakları/Nedenleri Nelerdir? (Subaşı, 2010).
- Türkçe Öğrenen Yabancılar İçin Konuşma Kaygısı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması (Melanlıoğlu ve Demir, 2013).
- Yabancı Dil Olarak İngilizce Bağlamında Öğrencilerin Yabancı Dil Okuma Kaygısının Kaynakları/Nedenleri (Kuru ve Gönen, 2009).
- Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenen Türklerin Sözlü İletişim Kaygısı ve Problemleri (Oral Communication Anxiety and Problems of Turkish EFL Learners at Samsun 19 Mayıs Universty), (Şenel, 2012).
- Üniversite Öğrencilerinin Yazma Kaygısının Çeşitli Değişkenler Açısından Belirlenmesi (Tiryaki, 2012).

- Bir Durum Çalışması: İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yabancı Dildeki Okuma Kaygıları ve Bu Kaygılarla Duygusal Duygusal Başa Çıkma Stratejileri (A Case Study: Sources of English Language Reading Anxiety And Emotional Coping Strategies of 6th, 7th and 8th Grade Primary School Learners), (Şahin, 2011).
- İngiliz Dili Eğitimi Sınıflarındaki Öğrencilerin Algılayıcı Dil Becerilerindeki Yabancı Dil Kaygısı (Karaca, 2012).

ç. Test-Sınav Kaygısı Çalışmaları

- Yabancı Dil Öğreniminde Test Kaygısı (Aydın vd., 2008).
- Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi (Güler ve Çakır, 2013).

d. Kaygı ile Başarı ve Diğer Bazı Değişkenler Arasındaki İlişki Üzerine Yapılmış Çalışmalar

- Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğreniminde Kaygının Akademik Başarıya Etkisi (Yoğurtçu ve Yoğurtçu, 2013)
- The Effect of Language Learning Anxiety on the Learner of Turkish as a Foreign Language: The Case of Jawaharlal Nehru Universty, India (İşcan, 2011).
- Lise Öğrencilerinin İngilizce Öğrenimlerini Etkileyen Yabancı Dil Kaygısı (Doğan, 2008).
- İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sınav Kaygısıyla Başarı Düzeyi Arasındaki İlişki ve Bir Öğretim Yaklaşımı (Önem, 2011).
- Sürekli Kaygı ve Yabancı Dil Kaygısının Öğrencilerin Yabancı Dil Yeterliklerine Etkileri (Sarıgül, 2000).
- Yabancı Dil Öğreniminde Kaygı, Utangaçlık, Strateji ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki (Aksoy, 2012).
- Ortaöğretim Öğrencilerinin Yabancı Dil Öğrenimlerini Etkileyen Etmenler (Öner, 2008).
- Türkiye'deki Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Duygusal Zekâ ve Yabancı Dil Kaygısı Arasındaki İlişki (Şakrak, 2009).
- Hazırlık Sınıflarında Öğrenim Gören Yabancı Dil Öğrencilerinin Yabancı Dil Endişeleri ve Başarıları (Özkan, 2012).
- Türk İlköğretim Öğrencileri Arasında Yabancı Dil Sınıf Kaygısı (Sertçetin, 2006).
- Yabancı Dil Kaygısı: Ufuk Üniversitesi Hazırlık Sınıfında Bir Çalışma (Karabıyık, 2012).

e. Mesleki Kaygı Çalışmaları

- Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Dilmaç, 2010).
- Beden ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğretmen Adaylarının Meslekî Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Taşğın, 2006).

f. Kaygı ile Yeterlik Arasındaki İlişki İle İlgili Çalışmalar

- Yabancı Dil Öğrenme Endişesi İle Özyeterlik Arasındaki Korelasyon Üzerine Bir Çalışma (Çubukçu, 2008).
- Türk Üniversite Öğrencilerinde; Yabancı Dilde Yeterlik, Yabancı Dilin Kullanım Amaçları ve Yabancı Dilin Engel Olarak Algılanması Sonucu Yabancı Dil Endişesine Sebep Olan Kaynaklar ve Seviye Farklılıkları (Ün, 2012).
- Yabancı Dil Konuşma Kaygısının Nedenleri ve Yabancı Dil Kaygı Düzeyi İle Dil Yeterlik Düzeyi Arasındaki İlişki (Balemir, 2009).

g. Kaygı Düzeyleri ve/veya Kaygı Nedenleri İle İlişkili Çalışmalar

- İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durum-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri, Samsun Örneği (Kaya ve Varol, 2002).

- Üniversite Sınavlarına Hazırlanan 12.Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyleri ve Bu Kaygıya Neden Olan Etmenler Üzerine Bir İnceleme, Eskişehir İli Örneği (Delikkulak ve Cimşit, 2012).
- Sporcularda Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Başaran vd., 2009).
- Yurtta ve Ailesi Yanında Kalan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması (Özyürek ve Demiray, 2010).
- Öğrenme Güçlüğü Görülen Çocukların Sürekli Kaygı ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma (Deniz, Yorgancı ve Özyeşil, 2009).
- Gazi Üniversitesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Yabancı Dil Kaygı Düzeylerinde Öğretim Yılı Süresince Oluşan Değişiklikler Üzerine Bir Araştırma (Aydemir, 2011).

Türkiye üniversitelerinde gerçekleştirilmiş olan kaygı çalışmalarının oldukça geniş bir alana yayıldığı görülmektedir. Çeşitli kaygı ölçeklerinin Türkçeye çevrilme çalışmaları, okuma ve yazma gibi temel dil becerilerine yönelik çalışmalar, kaygı ve başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar, meslekî kaygılara yönelik çalışmalar ve test kaygısı çalışmaları bu duruma örnek olarak verilebilir. Türkiye'de gerçekleştirilen kaygı çalışmaları içerisinde Türkiye'de yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrencilerin yabancı dil kaygısına yönelik gerçekleştirilen çalışmaların önemli bir yer kapladığı görülmektedir. Bununla birlikle ana dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kaygılarına yönelik çalışmaların da yapıldığı görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancı dil öğrenimine yönelik kaygı, yurtiçinde ve dışında pek çok araştırmacının ilgisini çekmiş ve üzerinde oldukça fazla çalışma gerçekleştirilmiştir. Avrupa ülkelerinde kaygı çalışmalarının 1960'lı yıllardan beri yapılmakta olduğu ve kaygının yabancı dil öğrenimindeki etkileri üzerine sayısız çalışmanın gerçekleştirildiği görülmektedir.

1960'lı yıllarda kaygıya yabancı dil öğrenimini engelleyen bir etken olarak bakılırken daha sonraki yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarda orta düzey kaygının yabancı dil başarısını artırıcı bir rol oynayabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte kaygı ve yabancı dil başarısı arasındaki ilişki üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda araştırmacıların birbirleri ile çelişen sonuçlara ulaştığı da görülmüştür. Yabancı dil kaygısı ile temel dil becerileri arasındaki ilişki, kaygının yabancı dil motivasyonu üzerindeki etkisi, kaygıyı engelleyen ve artıran faktörlerin belirlenmesi kaygı çalışmalarında araştırılan belli başlı konular olarak sayılabilir. Türkiye içerisinde gerçekleştirilen kaygı çalışmalarının oldukça geniş bir alana yayıldığı söylenebilir. Ülkemizde meslekî kaygı çalışmalarından, yurtlarda ailesinden ayrı kalan öğrencilerin kaygılarına; görsel sanatlar öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin incelenmesinden, test kaygısına kadar oldukça geniş bir alanda kaygı çalışmalarının gerçekleştirildiği görülmektedir. Avrupa ve Amerika'da yabancı dil olarak İngilizce, Fransızca, Almanca gibi diller üzerinde oldukça fazla araştırma yapılmasına karşılık ülkemizde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerinde gerçekleştirilen kaygı çalışmalarının oldukça yetersiz olduğu söylenebilir.

Ülkemizde kaygı üzerine çalışacak araştırmacıların özellikle yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi/öğrenimi üzerinde araştırma yapabilecekleri söylenebilir. Bununla birlikte yıllarca yabancı dil eğitimi alan öğrencilerde bulunan yabancı dil kaygısının

nedenleri üzerinde araştırmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca kaygının oluşmasında öğretmen davranışları ve sınıf ile okul ortamının etkileri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Aksoy, Mine. (2012). *Yabancı Dil Öğreniminde Kaygı, Utangaçlık, Strateji ve Akademik Başarı Arasındaki.* Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dilbilim Anabilim Dalı (Yabancı Dil Öğretimi), Ankara.

Andrade, Melvin., Williams, Kenneth. (2009). Foreing Language Learning Anxiety in Japanese EFL Universty Classes: Physical, Emotional, Expressive and Verbal Reactions. *Sophia Junior College Faculty Journal, 29,*1-24.

Aydemir, Onur. (2011). *Gazi Üniversitesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Yabancı Dil Kaygı Düzeylerinde Öğretim Yılı Süresince Oluşan Değişiklikler Üzerine Bir Araştırma.* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Aydın, Selami., Yavuz, Fatih., Yeşilyurt, Savaş. (2006). Test Anxiety in Foreign Language Learning. *Journal of Graduate School of Social Sciences of Balikesir University, 9*(16), 145-160.

Balemir, H., Serkan. (2009). *Yabancı Dil Konuşma Kaygısının Nedenleri ve Yabancı Dil Kaygı Düzeyi İle Dil Yeterlik Düzeyi Arasındaki İlişki.* Yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi, Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretimi Bölümü, Ankara.

Barlow, D. (2002). *Anxiety and its Disorders: The Nature and Treatment of Anxiety and Panic*. New York: Guilford Press.

Başaran, Mehmet, Hakan., Taşgın, Özden., Sanioğlu, Ahmet., Taşkın, Kemal, Ali. (2009). Sporcularda Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21.*

Casado, M., A., Dereshiwsky, M., I. (2001). Foreign language anxiety of university students. *Academic Journal Article From College Student Journal,35*(4).

Cao, Yuan. (2011). Comparison of Two Models of Foreign Language Classroom Anxiety Scale. *Philippine ESL Journal,7,* 73-93.

Chastain, K. (1975). Affective and Ability Factors in Second-Language Acquisition. *Language Learning*, *25,* 153-161.

Chiang, Nan-Yung. (2009). Foreing Language Anxiety in Taiwanese Student Interpreters. *Translators Journal,54* (3), 605-621.

Çubukçu, Deryal. (2008). A Study on The Correlation Between Self Efficacy And Foreign Language Learning Anxiety. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 4*(1), 148-158.

Delikkulak, Merve., Cimşit, Selda. (2012). *Üniversite Sınavlarına Hazırlanan Lise 12.Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyleri ve Bu Kaygıya Neden Olan Etmenler Üzerine Bir İnceleme Eskişehir Örneği [Bildiri].* IV. Ulusal Sosyal Bilimler Olimpiyatı, Fatih Üniversitesi, İstanbul.

Deniz, Engin, M., Yorgancı, Zahide., Özyeşil, Zümra. (2009). Öğrenme Güçlüğü Görülen Çocukların Sürekli Kaygı ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Elementary Education Online, 8*(3), 694-708.

Dilmaç, Oğuz. (2010). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Resim-iş Anabilim Dalı Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 24,* 93-112.

Doğan, Aslı. (2008). Lise Öğrencilerinin İngilizce Öğrenimlerini Etkileyen Yabancı Dil Kaygısı. *Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkez TÖMER Dil Dergisi,139,* 48-67.

Driscoll, Richard. (2007). Westside Test Anxiety Scale Validation, American Test Anxiety Association. Erişim: 28 Mayıs 2013, http://www.testanxietycontrol.com/research/sv.pdf

Gardner, R..C., MacIntyre D., Peter. (1989). Anxiety and second language learning: toward a theoretical clarification. *Language Learning, 39*(2), 251-275.

Gardner, R.,C.(1985). *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation.* London: Edward Arnold Publisher.

Gerver, David. (1974). The Effects Of Noise On The Performance Of Simultaneous Interpreters. *ACTA Psychologica, 38*(3),159-167.

Güler, Deniz., Çakır, Gülfem. (2013). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(39), 82-94.

Gönen, Kuru, İpek. (2009). *The Sources Of Foreign Language Reading Anxiety of Students in A Turkish EFL Context [Bildiri].* 5th Wseas/Iasme International Conference On Educational Technologies, Eskişehir.

Horwitz, B, Michael., Horwitz, K, Elaine., Joann, Cope. (1986). Foreing Language Classroom Anxiety. *The Modern Language Journal, 70*(2), 125-132.

Hortwiz, K., Elaine. (2001). *Language Anxiety And Achievement.* Cambridge: Cambridge University Press. 112-126

Huberty, J., T. (2004). Anxiety and anxiety disorders in children: ınformation for parents. Erişim: 07 Mayıs 2013, http://www.nasponline.org/resources/intonline/anxiety_huberty.pdf

İşcan, Adem. (2011). The Effect of Language Learning Anxiety on The Learner Of Turkish as a Second Language: *The Case of Jawaharlal Nehru University Academic Journals, Vol. 6*(8), 586-591.

Karabıyık, Ceyhun. (2012). *Yabancı Dil Kaygısı: Ufuk Üniversitesi Hazırlık Sınıfında Bir Çalışma.* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Bölümü, Ankara.

Karaçanta, Hatice. (2009). Öğretmen Adayları İçin Kamu Personeli Seçme Sınavı Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 25,* 50-57.

Karaca, Mehmet. (2012). *İngiliz Dili Eğitimi Sınıflarındaki Öğrencilerin Algılayıcı Dil Becerilerindeki Yabancı Dil Kaygısı.* Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.

Kaya, Mevlüt., Varol, Kübra. (2002*). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri, Samsun Örneği.* Erişim: 27 Mayıs 2013, http://dergi.ilahiyat.omu.edu.tr/Makaleler/1841937082_200417020114.pdf

Lucas, Irene, Rochelle., Miraflores, Edna., Go, Dianne. (2011). English Language Learning Anxiety Among Foreign Language Learners in The Philippines. *Philippine ESL Journal,7*, 94-117.

MacIntyre, D., Peter., Gardner, R., C. (1989). Anxiety And Second Language Learning: Toward a Theoretical Clarification. *Language Learning. Language Learning, 39(2), 251-275.*

MacIntyre, D., Peter., Clement, Richard. (1997). Biases in Self-Ratings of Second Language Proficiency: The Role of Language Anxiety. *Language Learning Journal, 42*(2), 265-287.

MacIntyre, D.,Peter., Gardner, R., C. (1994). The Subtle Effect of Language Anxiety on Cognitive Processing in The Second Language. *Language Learning, 44*(2), 283-305.

MacIntyre, D.,Peter., Gardner, R., C. (1991). Methods and Results in the Study of Anxiety and Language Learning: A Review of the Literature. *Language Learning. 41*(1), 85-117.

Melanlıoğlu, Deniz., Demir, Tazegül. (2013). Türkçe Öğrenen Yabancılar İçin Konuşma Kaygısı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies, 6*,(3), 389-404.

Na, Z. (2007). A Study of High School Students' English Learning Anxiety. *The Asian EFL Journal, 9*(3), 22-34.

Onem, Evrim. (2011). *İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Öğreniminde Sınav Kaygısıyla Başarı Düzeyi Arasındaki İlişki ve Bir Öğretim Yaklaşımı.* Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Dilbilim Anabilim Dalı, Ankara.

Özbay, Murat., Zorbaz, Zeki, Kemal. (2011). Daly-Miller'in Yazma Kaygısı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8*(16), 33-48.

Özkan, Demirdaş. (2012). *Hazırlık Sınıflarında Öğrenim Gören Yabancı Dil Öğrencilerinin Yabancı Dil Endişeleri ve Başarıları.* Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı, Bolu.

Öner, Güzide. (2008). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Yabancı Dil Öğrenimlerini Etkileyen Etmenler.* Doktora tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Gaziantep.

Özyürek, Arzu., Demiray, Kemal. (2010). Yurtta ve Ailesi Yanında Kalan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması, *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 11*(2), s. 247-256.

Pappamihiel, Eleni, N. (2002). English as a Second Language Students and English Language Anxiety: Issues in the Mainstream Classroom. *Research in the Teaching of English, 36,* 327-355.

Sallabaş, Eyyüp, Muhammed. (2012). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Konuşma Kaygılarının Değerlendirilmesi, *Turkish Studies,7*(3), 2199-2218.

Sarıgül, Hatice. (2000). *Sürekli Kaygı ve Yabancı Dil Kaygısının Öğrencilerin Yabancı Dil Yeterliklerine Etkileri.* Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Scovel, Thomas. (1978). The Effect of Affect On Foreign Language Learning: A Review of The Anxiety Research. *Language Learning, Volume 28*(1), 129-141.

Sertçetin, Aydan. (2006). *Türk İlköğretim Öğrencileri Arasında Yabancı Dil Sınıf Kaygısı.* Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, İngiliz Dili Eğitimi Bilim Dalı,Bursa.

Sevim, Oğuzhan. (2012). Öğretmen Adaylarına Yönelik Konuşma Kaygısı Ölçeği: Bir Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Studies,7*(2), 927-937.

Subaşı, Gonca. (2010). What are the Main Sources of Turkish EFL Students' Anxiety in Oral Practice? *Turkish Online Journal of Qualitative,*1(2), 29-49.

Swain, Merrill., Burnaby, Barbara. (1976). Personality Characteristic and Second Language Learning in Young Children: A Pilot Study. *Working Papers in Bilingualism, 11, 115-128.*

Şahin, Neslihan. (2011). *Bir Durum Çalışması: İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Yabancı Dildeki Okuma Kaygıları ve Bu Kaygılarla Duygusal Duygusal Başa Çıkma Stratejileri.* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Şakrak, Gülnihal. (2009). *Türkiye'deki Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Yabancı Dil Kaygısı Arasındaki İlişki.* Yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi, Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretimi Bölümü, Ankara.

Şenel, Müfit. (2012). *Oral Communication Anxiety and Problems of Turkish EFL Learners at Samsun 19 Mayıs Universty* [Bildiri]. Samsun: ELT Depertment.

Taşğın, Özden. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 14*(2), 679-686.

Tiryaki, Esra, Nur. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yazma Kaygısının Çeşitli Değişkenler Açısından Belirlenmesi. *Eğitim Dergisi, 1*(1), 14-21.

Totan, Tarık., Yavuz, Yaşar., (2009). Westside Sınav Kaygısı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9,* 95-109.

Toth, Zsuzsa. (2008). A Foreign Language Anxiety Scale For Hungarian Learners of English. *WoPaLP Journal 2*, 55-78.

Tsiplakides, Iakovos. (2009). Helping Sudents Overcome Foreign Language Speaking Anxiety in The English Classroom: Theoretical and Practical Recommendations. *International Education Studies, 2*(4), 39-44.

Yaman, Havva. (2010). Writting Anxiety of Turkish Students: Scale Development and the Working Procedures in Term of Various Variables. *International Online Journal of Education Sciences, 2*(1), 267-289.

Yıldırım, Ali., Şimşek, Hasan. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yoğurtçu, Kadir., Yoğurtçu, Gökçe. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğreniminde Kaygının Akademik Başarıya Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı, 6*(11), 1115-1158.

Ün, Emre. (2012). *Türk Üniversite Öğrencilerinde; Yabancı Dilde Yeterlik, Yabancı Dilin Kullanım Amaçları ve Yabancı Dilin Engel Olarak Algılanması Sonucu Yabancı Dil Endişesine Sebep Olan Kaynaklar ve Seviye Farklılıkları.* Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Konya.

William, E., Hanson., Creswell, W., John., Clark, Plano, L., Vicki., Petska, S., Kelly., Creswll, J., David. (2005). *Mixted Methods Research Desings in Counseling Psychology.* Univerty of Nebraska: Sage Publications.

Woodrow, Lindy. (2006). *Anxiety and Speaking English as a Second Language, Universty of Sydney, Australia.* Erişim: 28 Mayıs 2013, http://rel.sagepub.com/content/37/3/308.abstract